Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 232 (13946) | **1972 оной октябриин 1, воскресени** | Сэн 2 мүнгэн

...АРШАЛНАБДИ
...НАРАА,
...АДАЙ БАГШАНАР!

ТҮРҮҮ ХҮНЭЙ ҮГЭ

...АБИНАР,
...ИНИИ
...АБИНАР...

...арай hайндэртэ зорюулан, статья бэшэ... гэжэ редакциhаа захяа абтаа hэн. Юуя ...бэшэлтэйб?

...hайндэртэ бидэнэрые амаршалдаг, ...заншал бии. Харин багшанар өөрын... ...дэртэ шабинараа hанадаг, дурсадаг. Тэ... ...бшэг, амаршалга олон юумэ hануулдаг ...хэжэ шабинар тухайдаа бэшэбэл ямар

* * *

...байха — hанаанай, hайхан байха — ..., — гэжэ арад зон хэлсэдэг. Энэ сэсэн ...рбуулаад», ондоогоор нигэжэ хэлэхэдэ ...гэжэ hанагшаб. «Һайн багша — hанаа..., hайхан шарай — гаяанай бэлэг». ...юу хэлэхэеэ hанаабши гэхэдэ, ниимэ уд... ...гээшэ ааб даа! Ямаршье хүн багша бо... ...барай ойро зогсоhоор, бэрхэ hургагша ...адаггүй. Харин олон жэлэй туршада ...хүлhээ гоожуулhан, «нервээ эди... ...оо бэрхэ гү, али тулюурхан багша бо... ...тухайлдаг.

..., яаба хээбэшье, хүүгэдтэ дурагүй ...болоожо шадахагүй юм гэжэ би хаана... ...об. Хүүгэдые үзэн ядаhан нюдөөр шэр... ...алай муухайгаар, хараажа байhан хү... ...ал hаа, нюрга руумни дарьбаганаад, ...хүйтэ даадаг юм. Илбарайхан сэдь... ...үлөө шоройдожо, хүн болоожо ябанад ...Хүүгэдые хараалаар hургаха гээшэ бу...

... hургуулида орохынгоо урда тээ ...БОЛОЖО ШАДАХА ГУБ гэжэ өөрөө ...суухадаа, залуу хүбүүд гү, басагад ...хэр зэргэ дуратай байhанаа элирүүлхэ ... Хэрбээ хүүгэдтэ дуратай hаа, тэдэнэй ...өөрэхэнөөр дуугархые, наранай элшэдэл ...энеэбхилэлгые, мэхэгүй хонгорхон ...өөгшөөдэг лэ hаа, багшын мэргэжэл ...хэзээдэшье эндүүрхэгүйт гэжэ залуу... ...хандаха байнаб. Хэдэн жэлдэ тусхай ...да hураад, багша болоожо гарабал, хүү... ...ратайл hаа, тэдээндэ эрдэм олгохо гэ... ...зүрхэнhөө хүсэдэг лэ hаа, дүршэл ша...дохо!

...гаран жэлдэ багшалжа ябанаб. Эхин ...дүрбэн жэлэй байхада, долоо да... ...хиние абажа, долоо дахин «эхин шатын ...» болгожо гаргааб. Нэгэтэшье шабинар... ...ойлголсожо ядажа зобоhоноо hанадаг ...магтана бэшэб даа. Һайн шабинар... ...дар хадаа талаантай хүн гээшэ хаб гэ... ...дат хүм.

...хүн бүхэнэй үhые адляар табижа, ...нажа болодоггүй аабза? Зарим зондо ...тараха, нүгөөдүүлдэнь хахалбарилhан ..., гурбадахинуудынь дээшэнь hамна... ...болодог гэхэ мэтэ. Тон тэрэшэлэн үхи... ...эндэ адляар хандажа болохогүй. Элдэ... ...зантай үхибүүн байха бшуу. Нэгыень ...дахихада ойлгохо, нүгөөдыень эльбэ... ...хэрэгтэй.

...нэгэдэхи класста гурбадахи жэлээ үлэ... ...туудалдаа hэн. Вася П. гэжэ нэрлэе. ...дэнь зааhан багша нигэжэ намда захяа: ...hайхан лэ хүбүүн байха даа. Нэгэшье ...гүй. Ядалсаал гээшэб даа...

...жэлдэ нэгэдэхи класста hураад, үзэг та... ...гүй юм hаа, бэе муутай үхибүүн бэшэ ...hэн hэжэг түрөөдхибэб. Бэшээр яаха... ...шье үзэг танихагүй байхв юм? Харабал ...

... хэдэн хэшээлэй үнгэртэр хүбүүе ...гүй шэнги байбаб. Сэхыень хэлэхэ ..., зүрхэ алдаhан байгаа хүн бэзэб. Нэ... ...ние урда гаргаад:

...! Энээхэниие уншал даа, — гэээд ...үгэбэб. Вася уралаа жэмылгээд лэ, ...уншаха хэбэргүй. Нюдыень хараха... ...нюдэн байгаа гэжэ hананат? «Баhал ...эхилбэ гү? Хосорhон хүнhөө юу аба... ...абта?» гэhэн нюдөөр урдаhаам хараа ...ээр шэртэhэн үхибүүе шонын гүлгэн... ...р харана гэжэород зон хэлсэдэг. Теэд ... шонын гүлгэндэл харуулжа, ехэ... ..., багша хүниие ллоо үзүүлжэ hургааб? ..., багшанар өөhэдөө!

..., Вася, хэшээлэй hүүлдэ үлөөрэй даа. ...хөөрэлдэхэбди. Мүнөө ошоод hуу даа, ... Вася ошожо hууба. Хэшээлэй үнгэр... ...намайе хүйтөөр лэ шэртэhэн зандаа ... Хэшээлэй hүүлээр, үхибүүдэй хари...

hан хойно хажуудань ошожо, партынь hандали дээрэ зэргэлжэ hууба.

— Василий! — гэжэ ехэ хүндэ хандаhан шэнгсэр хэлэбэб. — Ши яана гээшэбши даа. Ши үзэг мэдэхэ ха юмши. Уншадаг ха юмши. Намайе мэхэлхэб гэжэ hанаа гүш?

Тингэжэ хэлэхэдэм, Вася ехэл гайхаhан нюдөөр урдаhаам хараба. Тиихэдээ шоо үзэhэн хэбэрынь үгы, юрын лэ үхибүүнэй hонирхоhон нюдөөр шэртээ hэн.

— Уншыш даа энээхэниие, — гэжэ аргадабаб. Игэжэ хандахадаа, амжалта туйлахаб гэhэн хюмhанайшье харын зэргэ найдабари намда үгы hэн. Теэд... Үнөөхи Васимни үзэглэжэ байгаад, «Үзэглэлэй» түрүүшын хуудаhануудые уншажархиба гээшэл даа! Би одоол үнэн зүрхэнhөө баярлаа hэм. Өөрөө hаял үзэг таниха болоод, анха түрүүшынхиеэ уншажархиhан мэтээр баярлабаб.

— Хараба гүш? Иимэ бэрхээр уншадаг хүн аад, юунэйхи хоёр жэлдэ бэеэшье дэмы зобоожо, багшанараашье тамалаа хүмши? — гэжэрхёод, энэмни ямараар ойлгохонь бэ гэжэ айдаhамни хүроо hэн. Зүгөөр хүбүүн лагаашьегүй hэн даа. Тэрээнhээ хойшо Вася бидэ хоёр ехэл нүхэсөө hэмди. Тэрэ жэлдээ «гурбатай», зарим предмедээрээ «дүрбэтэйгөөр» нэгэдэхи классаа дүүргэжэ гараа бэлэй...

Вася наймые дүүргээд, hүүлдэнь механизатор болоhон юм. Мүнөө аймагайнгаа оёдолой фабрикада хүдэлдэг.

Түрүүшымни шабинар наhажаал хүнүүд болонхой. Ажалдаа муу гэлсүүлдэг хүн үгы гээшэ аабза. Жэшээнь, 1941—1942 онуудай hуралсалай жэлдэ би хоёрдохи класс даажа, Бага-Куналейдэ хүдэлөө hэм. Тэрэ классtамни hураhан Тамара Николаевна Семенникова нютагтаа багшална. КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь Пётр Абрамович Фалилеев — баhал түрүүшымни шаби. Манай аймагай «Побсда» колхозой суута хонишон Михаил Смолин намда заалгаhан. Гэхэ мэтээр лэ тоолохо болоо hаа, ажалдаа hайн ябадаг шабинарни олон даа. Тэдэнээ харахадаа, сэдьхэлни сэсэглэжэ ябадаг.

Жэл бүри шабинарни олошоржол байдаг. Мүнөө эхин классууд гурбан жэлэй болгогдоо гээшэ ааб даа. Тиимэhээ шабинартаяа хүдэлдэг сагнай нэгэ жэлээр үсөөрөө.

Мүнөө би хоёрдохи класстайб. 32 хүн. Шэнэ программаар туршана гээшэбди. Намдал шэнэ юм ааб даа. Харин нэгэдэхидэ ороhон багашуулда астрономишье заахада ойлгохо гэжэ hанагшаб. Тэдэнэйш ухаан тон hонорхон, юумые хадууха дундаа байдаг ха юм.

Шэнэ программа тухай олон юу хэлэлтэйб? Олон нүхэд намhаа урид шэнэ программаар хүдэлжэ үзэhэн, тэрэнэй hайн талые үндэрөөр сэгнэдэг шуу. Хүүгэдтэ мнил ном зааха бэшэ, харин тэдэниие бодолоо гүйлгэжэ, юумые ухамайлжа hургаха болоно. Тиихэдээ шэнэ программа хүүгэдэй ухаан бодолой юрэнхы хүгжэлтые түргэдхэхэ зорилготой.

Һонин гэхэдэ, мүнөө заажа байhан шабинарни — өөртэмни hураhан хүнүүдэй үри бэенэр. Шабинар байhан зон классаймни түрэлхид болошоходоо, ехэл hонин. Туhатайшье байна, юуб гэхэдэ, түрэлхид минии зангые, эрилтые мэдэхэ болоhон, бэе дээрээ үзэhэн байна бшуу...

Минии шабинар. Багшын үдэрөөр баhал намая амаршалаа. Һайн даа, шабинарни! Эгээл hайхан мэргэжэл шэлэhыем танай амаршалганууд гэршэлнэл!

А. ТЕТЕРИНА,
Бэшүүрэй аймагай Заводской найман жэлэй hургуулиин эхин классуудай багша.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РАКЕТЭhЭЭ ХАМГААЛХА ТҮХЕЭРЭЛГЭНҮҮДЫЕ ХИЗААРЛАХА ТУХАЙ СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ БА АМЕРИКЫН ХОЛБООТО ШТАДУУДАЙ ХООРОНДЫН ДОГОВОР ЭСЭСЛЭН БАТАЛХА ТУХАЙ

1972 оной майн 26-да Москвада гар табигдаhан, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудаар hайшаагдаhан, эсэслэн баталхын тула СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зуургашалhан, Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын договор **эсэслэн баталха.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1972 оной сентябриин 29.

АРАДУУДАЙ ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АША ТУhАДА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани

Сентябриин 29-дэ Кремль соо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани болобо.

Энэ заседание СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный нээгээ.

«Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын договор эсэслэн баталха тухай» асуудалые Президиум хаража үзэбэ.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо **В. В. Кузнецов** Советскэ правительствын үмэнэhөө үгэ хэлээ.

Эсэслэн баталхын тула СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зуургашалhан, ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республиканууудай Союз ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын договорто Советскэ Союзай үмэнэhөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральнэ секретарь Л. И. Брежнев, Холбоото Штадуудай үмэнэhөө—США-гай президент Р. Никсон байгша оной майн 26-да Москва хотодо гар табиhан юм.

Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договор ба Стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлаха зарим тэды хэмжээнүүд тухай саг зуурын хэлсээ баталhан ушар зэбсэгүүдые, тэрэнэй шухала хубинь болохо стратегическэ зэбсэгүүдые яаралтайгаар бэлдэхэ ябадал хизаарлаха асуудал шиидхэхэ хэрэгтэхи ехэ алхам, Советскэ Союзай оролдолго хүсэлэлгэ гаргаhанай ашаар, социалис оронуудай ба эб эетэй байхые хүсэдэг бүхы арадуудай шууд дэмжэhэнэй үндэhөөр hүүлэй жэлнүүдтэ туйлагдаhан хараа шэглэлэй үргэлжэлэл болоно.

Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүд тушаа договор, стратегическэ добтолхы зэбсэгүүд тушаа саг зуурын хэлсээ баталhан ябадал—байгша оной май соо США-гай президенттэй совет хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгын юрэнхы дүн, КПСС-эй XXIV съездын баталан абаhан эб найрамдалай программа бэелүүлхэ замдахи алхам мүн.

Тус договорhоо гадна, стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлалгада хабаатай зарим хэмжээнүүд тухай саг зуурын хэлсээн баталагдаhан байгаа. Энэ хэлсээн эсэслэн баталха эрилтэ табинагүй. Президиумээр hайшаагдаха ёhотой байна.

Стратегическэ зэбсэгүүд хизаарлагдабашье, элдэб янзын зэбсэгүүдэй, тэрэ тоодо ракетно-ядерна зэбсэгүүдэй хэрэглэгдэжэ магад дайнай үүдхэгдэхэ аюул зүндөө усадхагдахагүй байна. Иимэ аюул мүнөөдөө зайсуулагдаагүй байhаар. Тиимэhээ Советскэ Союз, урда тээхидээл адляар, өөрынгөө аюулгүй байдал, союзнигуудайнгаа аюулгүй байдал хангахын тула шухала бүхы хэмжээнүүдые абаха ушартай болоно. Стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлалгын асуудалнуудаар США-тай үгээ ойлголсоhон ябадал Советскэ Союзай, Варшавска договорто хабаатай бүхы оронуудай хамгаалхы хүсэ шадалые яашье hуларуулхагүй,— гэжэ В. В. Кузнецов тусхайлан тэмдэглэбэ.

Стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай совет-американ хэлсээнүүд хоёр орондо ашатай туhатай байхадаа, гурбадахи оронуудай ашаг туhада хохидол ушаруулхагүй. Харин совет, американ арадуудай, мүн бусад оронуудай, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туhада харюусаха. Юундэб гэхэдэ, ядерна дайнай аюул hуларуулха ябадалда туhа дүхэм болохо, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ байна бшуу.

Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай СССР-эй ба США-гай хоорондын договор эсэслэн баталхыень СССР-эй Министрнүүдэй Совет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые гуйна гэжэ В. В. Кузнецов түгэсхэл доторoo хэлэбэ.

Союзай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **М. А. Суслов** СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудай зүгhөө үгэ хэлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд майн 26-да Москвада гар табигдаhан, Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республикануудай Союз ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын договорые августын 23-най хамтынгаа заседани дээрэ хаража үзэhэн, зүбшэн хэлсэhэн байгаа гэжэ М. А. Суслов мэдүүлбэ.

Дурсагдаhан договор, тэрэшэлэн стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлалгада хабаатай зарим хэмжээнүүд тухай СССР-эй ба США-гай хоорондын саг зуурын хэлсээн (энэ хэлсээн Верховно Соведээр эсэслэн баталагдахагүй болобошье, договортой нягта холбоотой) уласхоорондын аюулгүй байдал батадхаха, термоядерна дайнай аюул бага болгохо, стратегическэ зэбсэгүүдые яаралтайгаар бэлдэхэ ябадал хизаарлаха, буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитэрэ, хүсэд бүрин хуряалгын асуудал шиидхэхээр шэнэ арга боломжонуудые олохо зорилготой шухала алхам болоно гэжэ комиссинуудай гэшүүд тэмдэглээ hэн.

Комиссинуудай гэшүүдэй хэлэhэн үгэнүүд дотор тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, совет-американ дээдэ тушаалтадай хөөрэлдөөнүүдэй үеэр 1972 оной май соо Москвада баталагдаhан, Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай СССР США хоёрой хоорондын договор, тэрэшэлэн саг зуурын хэлсээн ба бусад документнүүд хадаа КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлон хараалhан эб найрамдалай программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула манай партиин ба гүрэнэй ябуулжа байгаа хүдэлмэриин шухала үрэ ехэтэй амжалта болоно.

Манай парти стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлалгын талаар США-тай хэлсээ хэхэ гэхэдээ, элдэб хорото аашануудhаа манай социалис Эхэ ороной аша туhые найдамтайгаар хамгаалха шухала байhан тухай мартанагүй. «Арад зоной бии болгоhон бүхы юумэн найдамтайгаар хамгаалагдаха ёhотой. Совет гүрэниие бэхижүүлхэ гээшэ мүн лэ тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые бэхижүүлхэ, манай Эхэ ороной өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бүхы аргаар шангадхаха гэhэн удхатай. Түбшэн бэшэ дэлхэй дээрэ ажаhууhан сагтамнай энэ эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн зандаа үлэхэ!» гэжэ партиин XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай хэhэн тоосоото элидхэл дотор онсолон тэмдэглэгдээ hэн.

«Хүсэ хэрэглэлгын хараа бодол баримталан», стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай асуудалаар Советскэ Союзтай ярилдажа болохо гээд hанагшад ехээр эндүүрхэ байха гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр бодото байдалда таарахагүй, хoohон бодол баримтална гээшэ. Али али талын адли аюулгүй байха гол ёhо ямарааршье хохидолдо оруулха ябадалые Советскэ Союз мэдэрхэгүй байха.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республиканууддай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын договор эсэслэн баталхыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ hанамжалан дурадхаха гэhэн тобшолол үндэр дуугаар баталан абаhан байна гэжэ М. А. Суслов хэлэбэ.

Зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь **В. В. Гришин** трибунада гараба.

1972 оной май соо дээдэ тушаалтадай хөөрэлдөөнүүдэй үеэр Москва хотодо баталагдаhан, Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай СССР США хоёрой хоорондын договорые, тэрэшэлэн Стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай саг зуурын хэлсээе, мүн бусад документнүүдые Москвагай ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адляар, ехэтэ hайшаана, дэмжэнэ гэбэ.

СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай маршал **А. А. Гречкэдэ** үгэ үгтөө.

Уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулхын тула КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын баримталан бэелүүлдэг гадаадын политическэ ябуулганууд ба хэмжээнүүдые, Ракетэhээ хамгаалха асуудалаар США-тай баталhан договорые бүрин дэмжэнэбди—гэжэ А. А. Гречко мэдүүлбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **И. С. Грушецкий** үгэ хэлээ.

Стратегическэ зэбсэгүүдые яаралтайгаар бэлдэхэ ябадал бодото дээрэнь хизаарлахаар хараалhан хэлсээнүүд СССР США мэтын иимэ хүсэтэй, ехэ хоёр гүрэнэй хоорондо түүхэдэ түрүүшынхеэ туйлагдаа. Эдэ хэлсээнүүд — уласхоорондын байдал заhаруулха, бүгэдэ ниитын эб найрамдал тогтоохо хэрэгэй шухала нүхэсэл болоно.

Бидэнэй мүнөө зүбшэн хэлсэжэ байгаа документнүүд уласхоорондын байдалые амгалан шэглэлтэйгээр саашадань хүгжөөхэ шэнэ арга боломжо хангана. Эдэ документнүүдые бүхы совет арад, тэрэ тоодо Совет Украинын ажалшад бүрин hайшаана гэбэ.

Тэрэшэлэн Балашовой нэрэмжэтэ Ивановска ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын ткачиха **З. П. Пухова,** КПСС-эй Татарай обкомой нэгэдэхи секретарь **Ф. А. Табеев** гэгшэд үгэ хэлэлгэдэ хабаадаа.

Н. В. Подгорный зүбшэн хэлсэлгын дүн гаргаба.

Манай парти, Совет гүрэн зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар хэлсээнүүдые баталха ябадалтай холбоотой асуудал хаража үзэхэдөө, зохихо хэлсээнүүдые хэхэдээ, тэдэниие бүхы талаарнь hайтар шэнжэлдэг, гаргагдаха шиидхэбэринүүдhээ ямар хойшолонгуудай тохёолдожо болохо байhые нариhаар бодожо үзэдэг юм. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, арад зондо тон шухала асуудал тухай, ороной аюулгүй байдал найдамтайгаар хангаха тухай хэлэгдэнэ бшуу. Иимэ хэрэгүүдые шиидхэхэдээ, дэлхэйн политикада хабаатай олон ушарнуудые анхаралтайгаар хараада абаха, империализмын ээрхэг түримхэй аашаhууд тушаа тон hэримжэтэй байха шухала гээд мэдэнэбди.

Уласхоорондын договор бүхэн али али талаhаа үнэн сэхээр, шууд сахигдаал hаа, аша үрэтэй байхань элитэ. Гүрэнүүдэй хоорондын харилсаанай иимэ гол ёhые СССР хододоо сахин баримталдаг юм. Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договор ба Стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай саг зуурын хэлсээе бэелүүлгэдэ хабаатай энэ гол ёhые Советскэ Союз сэхэ шууд хүтэлбэри болгохо байха, Холбоото Штадууд баhал тингэхэ гээд найданабди.

1972 оной майда баталагдаhан, Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай, Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын договорые эсэслэн баталха гэhэн дурадхал СССР-эй Министрнүүдэй Совет оруулаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд энэ дурадхалые хаража үзөөд, зүбшэн хэлсээд байхадаа, тэрэниие эсэслэн баталха гэжэ нэгэ hаналтайгаар hанамжалан дурадхаа. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ үгэ хэлэгшэд энэ дурадхалые дэмжэбэ.

Эндэ элидхэгдэhэнhээ мэдэхэдэ, Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договорые США-гай сенат hайшааhан байна. Эсэслэн баталалгын грамотада президент Р. Никсонэй гар табихадань, тус договорые Америкын Холбоото Штадуудай зүгhөө эсэслэн баталха ябуулга дүүрэхэ болоно.

Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын договорые эсэслэн баталха тухай Указ баталан абаха гэhэн дурадхал ороод байна,— гээд Н. В. Подгорный Указай текстые уншаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд дурсагдаhан Указые үндэр дуугаар баталаа.

Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын договор эсэслэн баталха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указда, эсэслэн баталалгын грамотада Н. В. Подгорный гар табиба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседанида, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Ю. В. Андропов, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ Я. С. Насриддинова, СССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ Л. Н. Смирнов гэгшэд хабаадаа.

Энэл үдэр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлалгада хабаатай зарим хэмжээнүүд тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондохи (1972 оной майн 26-най) саг зуурын хэлсээе Совет талын hайшаан абаhан тухай мэдээсэлдэ мүн лэ гар табиба.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭД П. Ф. РАДИОНОВА, П. П. РАДИОНОВ ГЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй КУЛЬТУРЫН ГАБЬЯАТА АЖАЛ ЯБУУЛАГША ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...техническэ мэр... ...нуудта уран hай... ...ажалые хүгжөөхэ ...атай байhанайнь тү... ...АССР-эй Культу... ...ажал ябуулагша ...нэрэ зэргэ иимэ хү...

Радионова Надежда Фёдоровна — Буряадай республикын техническэ мэргэжэлэй hуралсалай управлениин дуу хатарай ансамблиин директор.

Радионов Прокопий Прокопьевичто — Буряадай республикын техническэ мэргэжэлэй hуралсалай управлениин дуу хатарай ансамблиин уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан,
1972 оной сентябриин 29.

...-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

...РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ...РИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй hУРГУУЛИИН ...БАГШЫН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...гэгээрэлдэ аша габьяа... ...түлөө Буряадай ...hургуулиин габьяата баг... ...дтэ нэрэ зэргэ иимэ ...олгохо:

...Иннокентий Петровичто ...Үдэ городой № 9 город... ...профессионально-техническэ ...багша.

...Цыпрегма Ешеевнада — ...Ашангын эхин ...багша.

...Николай Иннокентье... ...Улаан-Удэ городой № 3 ...hургуулиин директор.

... Анна Никифоровнада ...аймагай Нарhатын дунда hургуулиин эхин классуудай багша.

Нефедова Ефросинья Константиновнада — Улаан-Үдэ городой № 1 дунда hургуулиин hуралсал-хүмүүжүүлгын талаар директорэй орлогшо.

Стрекаловский Григорий Георгиевичто—Бэшүүрэй аймагай Еланай найман жэлэй hургуулиин эхин классуудай багша.

Титова Тамара Афанасьевнада — Кабанскын аймагай Кабанскын дунда hургуулиин hуралсал-хүмүүжүүлгын талаар директорэй орлогшо.

Тогочиева Татьяна Балдановнада — Сэлэнгын аймагай Шанаагай эхин hургуулиин багша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

...Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
... оной сентябриин 29.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Һурагшадые эрдэмдэ hургаха ба хүмүүжүүлхэ талаар үни удаан жэл соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлhэнэйнь, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха гэбэл:

Айдаева Аграфена Ильиничнае — Захааминай аймагай Енгорбойн 8 жэлэй hургуулиин директор.

Билдуева Мария Ефимовнае — Түнхэнэй аймагай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хэрэнэй дунда hургуулиин эхин классуудай багша.

Громова Екатерина Ивановнае—Прибайкалиин аймагай № 3 Татауровска профессионально-техническэ училищиин багша.

Дамбаева Янжима Дагбаевнае—Ахын аймагай Орлигой дунда hургуулиин эхин классуудай багша.

Маханова Валерия Ивановнае—Улаан-Үдэ городой № 2 дунда hургуулиин багша.

Сергеев Иннокентий Михеевичые— Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Хэжэнгын дунда hургуулиин багша.

Сибирова Антонина Александровнае —Хойто-Байгалай аймагай Нижнеангарскын дунда hургуулиин hуралсал-хүмүүжүүлгын талаар директорэй орлогшо.

Хантаева Мария Николаевнае—Улаан-Үдэ городой № 47 найман жэлэй hургуулиин эхин классуудай багша.

Шатуева Лидия Степановнае — Зэдын аймагай Петропавловска дунда hургуулиин багша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1972 оной сентябриин 29.

„Арюун гоохон Ангар дүүхэй", дорюун дууша буряад хүбүүн...

1972 ондо РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо конкурсдо хабаадалсаха олон кандидатурануудай дунда Буряадай искусствын түлөөлэгшэд ороно гэжэ литература, искусство ба архитектурын талаар РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комисси hаяхан мэдээсэбэ. Тэдэнэй нэрэнүүдые баяртайгаар мэдээсэнэбди.

Базарсадаев К. И. — 1969—1971 онуудай концертнэ программанууд.

РСФСР-эй Культурын министерствээр тэрэ зууршалагдаа.

Книппер Л. К., Ямпилов Б. Б. — композиторнууд. **Заславский М. С.** — балетмейстер, **Абашеев П. Т., Сахьянова Л. П.** — гол рольнуудые гүйсэдхэгшэд. «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ балет Буряадай оперо, баледэй театрта шэнээр табигданхай.

Буряадай АССР-эй Культурын министерствээр тэрэ зууршалагдаа.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо

НЭГЭ ЭХЫН ҮХИБҮҮД МЭТЭБДИ

Манай газетын „Би—совет хүнби" гэһэн шэнэ гаршаг-анкетын асуудалнуудта Түнхэнэй аймагай Толтойн дунда һургуулиин багша, эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэ **Б. Ж. БИРБАЕВ** харюусана

1. Совет хүн. Тэрэнэй эгээл һайн һайхан шэнжэ шанар тухай юу хэлэхэ байнабта?

2. Арадуудай хани нүхэсэл. Энээниие гэршэлһэн ямар жэшээ дурдахабта?

3. Минии хубиин хэрэг—бүгэдын хэрэг. Энэ хадаа совет хүнүүдэй ажабайдалай ёһо заншал болонхой. Та өөрынгөө гү, али танил талынгаа ажабайдалһаа ямар жэшээ харуулха байнабта?

4. Совет хүнби гэһэн омог мэдэрэл хаана, хэзээ, ямар ушарта танай досоо түрэһэн байнаб?

5. Ёһотой совет хүнэй абари зан, шэнжэ шанар харуулһан, өөртэйтнай гү, али танилтайтнай тохёолдоһон ушар тухай хэлэжэ үгыт?

6. ССР Союзайнгаа 50 жэлэй ойе ямар амжалтатайгаар угтахаяа байһан, эрмэлзэл, найдалнууд тухай хөөрэхыетнай уринабди.

* * *

1 Совет гүрэн соо ажаһуудаг хүнүүд хадаа жаргалта һайхан ороной ургы сэсэгүүд гээшэ гэжэ тоолохо байнаб. Юундэб гэхэдэ, һуража ябаһан үхибүүд, студентнэр гүрэнэй зүгһөө янза бүриин тэдхэмжэ абадаг. Үбшэлһэн хүнүүд больницада түлбэригүйгөөр аргалуулаад, ажалдаа абажа байһан салингаа сүм абахаһаа гадна, түлбэригүй путёвкоор курортдо ба санаторидо ошожо, бэеэ аргалуулна. Бага балшартаа эхэ, эсэгэһээ гээгдэжэ үншэрһэн үхибүүд гүрэнэй тэдхэмжээр эрдэм номдо һуража, мэргэжэл абаад гарана гээшэ.

2 Манай Совет гүрэн соо багтажа һууһан зуу гаран үндэһэ яһанай хүнүүд заводто, фабриканuудта. колхоздошье — хаа хаанагүй аха дүү шэнги болоод ябадаг гээшэ ааб даа.

Минии арба гаража ябахада, Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхоздо Казань хотоһоо татар яһанай гурбан айл зөөжэ ерээ һэн. Январиин янгинама хүйтэндэ тэрэ ерэһэн айлнуудые колхозоймнай хүн зон хүндэтэйгөөр хүлеэн абажа, шэнэ гэрнүүдые барижа оруулаа һэн. Гадна нэжээд үнеэ, нэжээд гектар газар таһалжа үгөө һэн. Тэдэ айлнууд 4—5-аад үхибүүдтэй ерээ бэлэй. Тэдэ үхибүүд һургуулида орожо, бидэнтэй нүхэсэжэ, аха дүү шэнги болоо. Удангүй буряад хэлэндэ һураа һэн.

Тэдэнэй дунда Загадулин Абдул Асадович оролсоно. Мүнөө Абдул Асадович Саянанай совхозой гахайшанаaршье, барилгын бригададашье хүдэлхэдөө, һайн ажалаараа суурхажа, зон нүхэдтөө хүндэтэй ябадаг. Ёохор нааданда дуу дууладаг, тэрэ хурим дээрэшье хуушанай үбгэн шэнгеэр юрөөлэй үгэнүүдые буряадаар хэлэхыень шагнахаш. Иигэжэ манай гүрэн соо элдэб яһатан эбтэй, нэгэ эхын үхибүүд шэнги ябадаг юм.

3 Минии хубиин хэрэг—бүгэдын хэрэг гээшэмнай угаа ехэ удха шанартай даа. Совет хүнүүд хаанашье ябахадаа, иигэжэ сэдьхэдэг: би хүнүүдэй түлөөб, минии нүхэд гэхэ гү, али гүрэнэй бүхы хүнүүд минии түлөө!

4 1938 ондо долоо хүрэжэ ябааб. Зун байгаа һэн. Баабаймни колхозой эбэртэ бодо малаар холын бэлшээридэ — Хара-Худүү гэжэ хадын ногоондо гараад байгаа. Эхэмни хоёр наһа гүйсэжэ ябахадам, гэнтын аюулда дайрагдажа, наһа бараһан гэлсэдэг. Эсэгэмни холын бэлшээридэ мордохынгоо урда тээ намаяа нэгэ айлайда байлгаад ошоһон байгаа. Үншэн би хүнэй шарай шарайшалан, тэрэ айлайнгаа газаа гэртэхи ажалые хэдэг һэм. Һайнаар хэхэдэш, һайн гэхэгүй. Нэгэтэ һүхөөр бургааһан мүшэр тайража, соможо байхадам, дүшөөд наһатай эрэ хүн хажуудам дүтэлжэ ерээд:

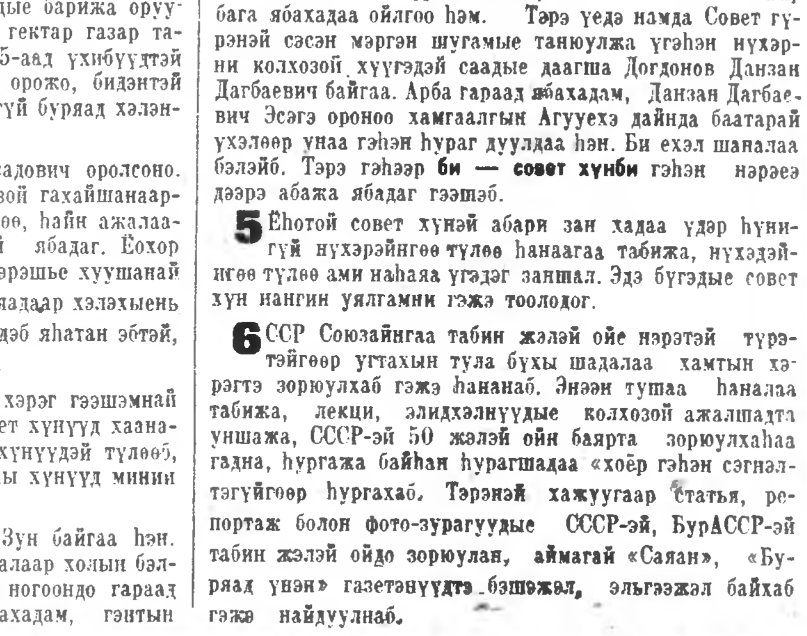
— Зай, Бато-Ошор, ши намтай ябалса. Гурбан һара соо колхозой хүүгэдэй саадта байхаш! — гээ һэн.

— Та минии байдаг айлһаа һурагты! Намда үмдэжэ ябаха хубсаһан үгы, — гэхэдэм, тэрэ ерэһэн хүмни намда ойлгуулжа үгөө:

— Ши хадаа Совет гүрэнэй хүн болоноош. Гүрэн үншэн, үгытэй ядуу хүнүүдые тэдхэжэ байдаг. Ши мүнөө намтай ошолсохош. Тэндэ шамда шэнэ хубсаһа үгэхэ. Үдэртөө гурба дахин бэлэн эдеэ эдихэш. Унталга бэлэн бии гэжэ хэлэһыень мүнөөшье хүрэтэр мартадаггүйб. Совет гүрэнэй баян, сэсэн гээшыень балшар бага ябахадаа ойлгоо һэм. Тэрэ үедэ намда Совет гүрэнэй сэсэн мэргэн шугамые танюулжа үгэһэн нүхэрни колхозой хүүгэдэй саадые даагша Догдонов Данзан Дагбаевич байгаа. Арба гараад ябахадам, Данзан Дагбаевич Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда баатарай үхэлөөр унаа гэһэн һураг дуулдаа һэн. Би ехэл шаналаа бэлэйб. Тэрэ гэһээр **би — совет хүнби** гэһэн нэрэеэ дээрэ абажа ябадаг гээшэб.

5 Ёһотой совет хүнэй абари зан хадаа үдэр һунигүй нүхэрэйнгөө түлөө һанаагаа табижа, нүхэдэйнгөө түлөө ами наһаяа үгэдэг заншал. Эдэ бүгэдые совет хүн нангин уялгамни гэжэ тоолодог.

6 ССР Союзайнгаа табин жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула бүхы шадалаа хамтын хэрэгтэ зорюулхаб гэжэ һананаб. Энээн тушаа һаналаа табижа, лекци, элидхэлнүүдые колхозой ажалшадта уншажа, СССР-эй 50 жэлэй ойн баярта зорюулхаһаа гадна, һургажа байһан һурагшадаа «хоёр гэһэн сэгнэлтэгүйгөөр һургахаб. Тэрэнэй хажуугаар статья, репортаж болон фото-зурагуудые СССР-эй, БурАССР-эй табин жэлэй ойдо зорюулан, аймагай «Саян», «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ бэшэжэл, эльгээжэл байхаб гэжэ найдуулнаб.

Коммунис ажалай ударник Мария Константиновна Федотова БурАССР-эй XXV жэлэй ойн нэрэмжэтэ нарин сэмбын фабрикада хори гаран жэл хүдэлнэ. Мария Константиновна эдэ жэлнүүдтэ фабрикын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн ябаа. Мүнөө нүхэр Федотова СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй вахтада жагсан, hooho hамнан уриха машинада хүдэлхэ зуураа халаанайнгаа даабари 110 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. К. Федотова.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

МҮНӨӨДЭР—БАГШАНАРАЙ ҺАЙНДЭР

Мухар-Шэбэрэй аймагай Хушуун-Үзүүрэй дунда һургуулида хизаар ороноо шэнжэлгын музей бии. Тэрэниие арадай гэгээрэлэй отличник, Ажалай Улаан Тугай орденой, хэдэн медальнуудай кавалер Бальжинима Цыренович Цыренов хүтэлбэрилэн эмхидхээ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Ц. Цыренов шабинартаяа һууна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

„МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН" ГЭҺЭН КОНКУРСДО

МИНИИ НҮХЭР—ВИКУЛИЙ ШАГДУРОВИ[Ч]

1970 оной апрель гараад байгаа бэлэй. Бүхы совет зон агуу ехэ Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр тэмдэглэхын түлөө унаһан малгайгаа абангүй хүдэлжэ байгаа. Тэрэ үедэ мүн баһа Санага нютагайшье ажалшад аһан шадалааран оролдоһон юм бэзэ.

Эгээл тэрэ халуун хаһада Санага нютагай зүүн талые шэмэглэн зурыһан, 1000 метр үндэртэй Ехэ-Үбэр гэжэ нэрэтэй хадын оройдо малайжа байдаг талмайда нэгэ үдэр һургуулиин юһэдэхи классай үхибүүд ехэл тухагүй хүдэлжэ байгаа һэн. Уданшьегүй нютагаархидынь хүн түрэлхидэй агуу ехэ вождь В. И. Ленинэй дүрэ зурагай сайража байхые обёорбод. Хүшэр хүндэ, тон харюусалгатай тэрэ хэрэгые һургуулиин математикын багша Викулий Шагдурович Хадаев тэрэ үедэ даажа байһан. 9-дэхи класстаяа бүтээһэн байгаа. Хэншье Викулий Шагдуровичые тэрэниие хэ гэжэ баалаагүй, харин өөрынь зүрхэн энэ хэрэгтэ тэрэниие уряалаа бэзэ.

• • •

Санагын дунда һургуули. Багшанарай таһалга. Хонхын жэнгирээн. Урок хэжэ дүүргэһэн багшанар журналнуудаа баринхай, һубариин таһалгада оронод. Үүдэн аалиханаар нээгдэжэ, транспортир, гортиг (циркуль), хоёр-гурбан ном бариһан үндэр тэгшэ бэетэй хүн оромсоорoo, тэндэ һуугшадые уриханаар мэндэшэлнэ.

— Викулий Шагдурович! Тантай энэ үглөөнэй, нээрээшье, харалсаагүй байбалди. Ото кабинет соогоо байгаа гээшэгта,—гэжэ залуу эхэнэр багша хэлэбэ.

— Бэшэ яахабши? Кабинетнэ гурим гээшэмнай ёһоор лэ байна даа,—гээд Викулий Шагдурович баруун хажуу тээшэнь һамнаһан елэн хара үһэеэ эльбэн, уриханаар энеэбхилбэ. Тиихэдэнь дабхарлатай хурса нюдэнэйнь ойро жэжэхэн уршалаанууд сугларжа, харабтар шарайень һөөл зохид болгохо юм. Энэ үедэ Петя М. гэгшын эсэгэ орожо ерээд, Викулий Шагдуровичтай хөөрэлдэжэ эхилбэ. Ушар юуб гэхэдэ, Петя ород хэлэнэй хэшээлдэ дэбтэргүй, номгүй ябадаг байгаа. Викулий Шагдурович эсэгын нангин мэдэрэлые гомдохоохогүйн тула зөөлэхэнөөр, аятайханаар, томоотойхоноор хэлэжэ, хүбүүнэй муу аашые яажа болюулхаб гэһэн зүбшэл үгэбэ. Долоон хоногто нэгэ удаа һургуулида ерэжэ, хүбүүнэйнгээ һуралсалаар һонирхожо байхыень дурадхаба. Багша хүндэ хэды нимэ жэжэ бужа асуудал гарадаг бэ! Энэмнай багшын ажалай үдэрэй юрын нэгэ үзэгдэл ха юм. Илангаяа дундуур наһанай һурагшад түбэгтэйхэн зон гээшэ даа!

Энэ тэрэ юумэ хөөрэлдэһөөр тэдэнэй байтар, хэшээлдэ уряалһан хонхо дахин жэнгиржэ, багшанар классуудтаа тарабад. Викулий Шагдурович журналаа абажа, өөрынгөө 6-дахи «А» класста оробо. Түрүүн даажа ябаһан классайнгаа арбадахиие дүүргээд ошоһон хойно, зургаадахи «аашнигуудай» хүтэлбэрилэгшэ болоһон байгаа.

Классай үүдээр бултагашалдажа байһан үхибүүд коридор соо багшынгаа бии болохые харамсаараа, классайнгаа үүдэ хаажа, харагдахаяа болибо...

— Сайн! — гэжэ багша амаршалба.

— Сайн! — гэжэ харюусаад, үхибүүд партануудайнгаа һэхэмэл хабхагые хаасагаан һуушабад. Тэдэнэр дэбтэрнүүдээ дары нээжэ, гэрэй даабари шалгалгада бэлдэнэ. Һургагша журнал соо һара, үдэрөө табяад бодоһоор, партануудай хоорондуур яаралгүй гэшхэлжэ ябатараа:

— Сэсэгмаа, гэрэйнгээ даабари яажа бодоһоноо самбарта бэшээд харуула, — гэбэ. Сэсэгмаа самбарта гаража, абьяастайгаар, тодоор хэлэжэ байгаад бэшэжэ эхилнэ:

— Эндэ хоёр выражени (бодолго) үгтэнхэй. Нэгэдэхинь — квадратай игрек плюс квадрадгүй игрек. Хоёрдохинь — кубтай игрек олон тоодо хамаатай (минустэй хоёрой нэгэ хуби; 0, 1; 2). Энэ хоёр выраженидэ таблица табиха хэрэгтэй, — гээд, самбар дээрэ таблица зуража харуулба.

Багша Сэсэгмаагай бодоһон тоо хараад:

— Бултанайхитнай имэ гү? Хэн ондоогоор гаргааб? — гэжэ асууба.

— Имэ, имэ, — гэжэ класс харюусаба.

Сэсэгмаа «һайн» гэһэн сэгнэлтэ абаба. Нүгөө даабаринууд ябуул шалгагдаад, хэшээлэй ябасын 2-дохи шата эхилбэ. Тус хэшээлээ эхилхэдээ, адли тоонуудай, зүрилдэһэн болон гэдэргэ тоонуудай жэшээнүүдые харуулхыень багша дурадхаба. Нилээн олон жэшээнүүд хэлэгдэжэ, бодогдожо, урда хэшээлдэ гараһан «Тождество» гэһэн темэ дабтагдаа һэн. Класс тэрэ темые һайнаар ойлгоһон байгаа ха, ехэл эдэбхитэйгээр хэшээлдээ хүдэлөө...

Викулий Шагдурович математикаар хэшээл үнгэргэхэдөө, шабинартаа практическа шанартай хүдэлмэри ехээр хүүладэг. Тиихэдэнь үхибүүд гараһан темэеэ бүхөөр ойлгоно бшуу. Муушагаар ойлгодог шабинартаа онсо анхарал хандуулжа, хэшээлэй һүүлээр тэдэнтэеэ хүдэлдэг.

Викулий Шагдурович... Энэ нэрые дуулахатайгаа хамта тэрэниие таниха хүнэй толгойдо олон ондоо дүрэ буляама бодолнууд түрэхэ. Викулий Шагдурович Санага нютагай хүн зоной нюдэндэ артист болон үзэгдэхэ. Д-Р. Батожабайн «Габзан үбгэнэй ганираан» гэжэ комедидэ архиншан, хаарташан, хүнгэн олзо бэдэрдэг зайгуулай ролиие ямар бэрхээр наадаа гээшэ һэм! Комедиин дүүрэжэ, хүшэгын хаагдахалаар, нэрьемэ альга ташалган доро: «Викулий Шагдурович! Викулий Шагдуровичые наашань гаргыт!» гэһэн абьянууд удаан соностоо бэлэй. Тэрэ үедэ клуб соо һуулсаһан аймагай нэгэ түлөөлэгшэ иигэжэ һураа һэн:

— Викулий Шагдурович архиншанай бүхы аяг аашые һөөл бэрхээр харуулаа. Өөрөө баридаг гү?

— Үгы бэд даа! Үгы! Аман даашье хэдэггүй! Юр[...] нюдэтэй хүн ха юм! — [...] рюу үттөө бэлэй.

Зүб даа, уран [...] гартай, һайхан хоолойт[...] юм!

Уран гар тухайнь [...] шэмээр. Үнгэрөөшэ хаб[...] гын дунда һургуулида [...] най аймагай бүхы һу[...] директорнүүдэй зүбл[...] һэн. Хизаар ороноо шэн[...] музей соо үхибүүдэй [...] дэһэн, һиилэгдэһэн бүтэ[...] хажууда директорнүүд [...] соо. Тус булангдаа [...] һалаануудые эблүүлж[...] лиин гараар» гэһэн [...] хэй. Африка ороной [...] мо страус, эсэхэ сусаз[...] хэгүй тоншуул, модон[...] баабгайе борожо бай[...] ша нохой, бальбагар та[...] таар гэхэ мэтын амит[...] нүүдые бургааһанай [...] даар, хүһанай улханууд[...] доной үндэһөөр һиил[...] жэ, зорожо, хюһажа бүт[...] дэ юумэнүүд энэ була[...] тай. Викулий Шагдуров[...] гаһан эдир урашуулай [...] дэ бүтээлнүүд хэгдээ ха [...]

Ямаршье концерт[...] Шагдурович дуу дуул[...] дэггүй юм. «Хадаара[...] телефоноороо» гэһэн ду[...] шэхэндэ ото ханхинаһа[...] байдаг.

Санагын дунда һургу[...] заагуур хадагдаһан [...] урянууд, һургуулиин [...] шэмэглэһэн стенд, [...] Викулий Шагдуровича[...] тэрэнэй хүтэлбэри доро [...] гээшэ.

Суббото болон амара[...] дүтын фермэнүүдтэ, [...] тэ ошожо, һүүлэй [...] жа, хөөрэлдөө, уншал[...] хэжэ байһан Викулий [...] вичые ходол хаража [...] Манай үеын хүнэй һай[...] шанар шэнжые [...] шэнгээһэн нүхэр энэ [...] кулий Шагдурович, хо[...] хүдэлжэ ябаһан багша.

А. ДО[...]

Захааминай аймагай С[...] дунда һургуулиин [...]

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛЭЙ ЭШЭ ҮНДЭҺЭ[...]

Совет ороной ажалшад КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэжэ байна.

Манай ороной, республикын болон районой ажалшадай коммунис байгуулалтын орёо асуудалнуудые шиидхэжэ байһан үе сагта коммунис үзэл бодолоор хүниие хүмүүжүүлхэ талаар ажал хүдэлмэрээ улам һайжаруулха ёһотой болонобди.

КПСС-эй райком ажалшадые үзэл бодолой, политическэ талаарнь хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулан, хэдэ хэдэн тогтоолнуудые баталан абаһан байна. Партиин райкомой пленумүүд дээрэ «Социалис мүрысөөнэй эмхидхэлые саашадань һайжаруулха тухай», «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1971 оной) Пленумэй дүнгүүд», «СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха талаар аймагай партийна организацииин зорилгонууд тухай», «Партийна документнүүдые һэлгэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнуудые зүбшэн хэлсэһэн байнабди. КПСС-эй ЦК-гай тогтоол бүхэниие зүбшэн хэлсэхэ бүри партийна организацинуудай үмэнэ эмхидхэлэй болон партийно-политическэ хүдэлмэриин шэнэ зорилгонууд табигдадаг. Партийна шиидхэбэринүүдые нютаг нютагуудта бэелүүлхэ талаар тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байгаа. КПСС-эй райкомой бюро партийна организацинуудай ябуулдаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриие хинаха зуураа, хирэ хирэ болоод лэ парткомуудай секретарьнуудай, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй тоосоое шагнадаг. Жэшээлхэдэ, жэлэй туршада райкомой бюро «Баргажанай совхозой Үүрэгэй отделениин партийна организацидахи ниитэ-политическэ, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин байдал тухай», «Социалис мүрысөөндэ илагшадай стенд байгуулха тухай», «КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые тараан дэлгэрүүлхэ ба ойлгуулха талаар Баргажанай леспромхоздо ябуулдаг хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай», «Залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ талаар «Иркутсклесстрой» трестын нэгэдэхи СМУ-гай парторганизациин хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай», «Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой коммунистнууд ба эдэбхитэдэй политическэ һуралсал тухай» болон бусадшье асуудалнуудые хаража үзэһэн байна.

Аймагаймнай колхозууд болон совхозууд, промышленна предприятинууд үйлэдбэриин асуудалнуудые зүбөөр шиидхэдэг болонхой.

Баргажанай леспромхоз, жэшээлхэдэ, байтша оной нэгэдэхи кварталай туршада гээгдэлһээ гаража, гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Леспромхозой дирекци, партком болон рабочком түрүү хүдэлмэришэд болон эдэбхитэдтэйгээ хамта предприятиингаа доторой арга боломжонуудые элирүүлхын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, техникэ һайнаар ашаглахын тула оролдоһон юм. Мүнөө Баргажанай леспромхоз аймаг соогоо промышленна түрүү предприятинуудай нэгэн болонхой.

Аймагаймнай ажахынууд Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үүсхэлээр түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн байна. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малшад табан жэлэй туршада 7.500 центнер ороохо худалдаха ёһотой аад, 12.845 центнер ороохо худалдаха уялга абаа. Тиихэдэ һү, ноохо, мяха тушааха түсэбүүдээ болзорһоонь холо урид дүүргэхээр шиидэнхэй. Жэшээлхэдэ, һү — 1974 оной октябриин 1 болотор, ноохо — августын 1, овощ — октябриин 1, мяха — ноябриин 1 болотор дүүргэхэ уялга абанхай.

Үнгэрэгшэ табан жэлтэй сасуулбал, юһэдэхи табан жэлдэ мяха үйлэдбэрилгэ — 30,4 процентээр, һү — 19,4 процентээр дээшэлхэ байна. Имэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ эхилээ һэн.

Тэрэшэлэн Баргажанай совхозой хүдэлмэришэд түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые 4,5 жэл соо дүүргэхэ гэһэн социалис уялгануудые абаһан байна.

«Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо арадуудай хани барисаан ба бата нэгэдэл тухай иигэжэ тон зүбөөр хэлэгдэнхэй байдаг: «Манай ороной зуу гаран үндэһэ яһатанай арадууд ээм ээмээ түшэлсэн, коммунис общество байгуулна. Ямаршье үндэһэ яһатанда хабаатай байбал, Совет Социалис Республиканuудай Союзай эрхэтэнби гэжэ тэрэ мэдэрдэг. «Бодоной» совхозой һүбын һү һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэд эндэ хэлэгдэһэн үгэнүүдые элеэр гэршэлнэ. Ород, буряад, эвенк, украин, татар үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд тус фермэдэ ажаллана. Хүн бүхэнэй ажалайнь амжалтаар, ажал хэрэгтээ ямараар хандадаг байһаарнь фермэ дээрэ сэгнэдэг юм. Һаалишад эбтэй эстэйгээр ажаллажа, ажалдаа амжалта түйлана. Ородууд И. А. Русакова, А. Н. Толстихина, буряадууд С. А. Буянтуева, Д. Д. Батуева, эвенкнүүд А. Т. Паргулева, С. Г. Миронова, украин Л. Д. Осмачко, татар, Г. И. Тухватулина гэгшэд эбтэй эстэйгээр ажаллана.

Тус фермын коллектив СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысэжэ байнхай. Ажал хэрэгүүдыньшье урагшатай. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүд амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Тэдэнэр һү һааха түсэбөө 118 процент, һү худалдаха түсэбөө 125 процент дүүргээ һэн.

Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабаринуудые мүн лэ болзорһоо урид дүүргэжэ байнхай. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ энэ фермын оройдоо хоёр һаалишин үнеэн бүриһөө 2 мянган килограмм һү һааһан байгаа һаань, мүнөө жэлдэ фермын бүхы һаалишад имэ хэмжээнэй һү һааха арга боломжотой болоод байна.

«Иркутсклесстрой» трестын нэгэдэхи СМУ-гай барилгашадай дундаһаа буряад М. Б. Дармаев (модошо дархан), литовец Виктор Баневичук (шофёр), ород И. П. Колодин (барилгын комплексно бригадын бригадир) татар З. Ш. Шайхудтинов (модошо дархан), еврей И. П. Вульфович (хүдэлмэришэн) болон бусад ажалдаа амжалта түйлажа амжана.

Мүнөө аймагай бүхы партийна организацинуудта партийна нээмэл суглаанууд, коллективэй суглаанууд үнгэргэгдэжэ, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

«Баргажанай Үнэн» газетэ, нютагай радио СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, ажалай бэлэгүүд тухай материалнуудые хүн зондо саг үргэлжэ мэдээсэжэ байдаг.

Баргажанай леспромхозой, Баргажанай совхозой, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой, «Иркутсклесстрой» трестын нэгэдэхи СМУ-гай, Байгалай модо һаллалгын конторын, Баргажанай Адагай загаһанай комбинадай, Онёогой леспромхозой болон бусадшье коллективүүдтэ социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэжэ, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэдэг, тэдэниие олондо мэдээжэ болгохо гэжэ оролдоно.

Ой модоной промышленностиин предприятинууд — Баргажанай леспромхоз болон Байгалай һаллалгын конторын коллективүүдтэ социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Эдэ коллективүүдэй хүдэлмэришэн бүхэн тусгаар социалис уялга абанхай, тиихэдэ участогууд, бригаданууд болон экипажнууд хоорондоо мүрысэнэ. Гэхэтэй хамта «Эрхим мастерска участок», «Эрхим бригада», «Эрхим экипаж» гэхэ мэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө конкурснууд соносхогдонхой, мүн моральна ба материальна урмашуулгын хэмжээнүүд һайнаар зохёон табигданхай.

Уран гоёор шэмэглэгдэһэн харуулан ойлголгын агитацида ехэ анхарал хандуулагдана. 1972 ондо коллективэй дүүргэхэ түсэбүүд ба уялганууд эли тодоор зураглан харуулагданхай. Үйлэдбэри дээрэхи ажал хэрэг тухай ханын газетэ нилээд ехээр бэшэнэ. Дайшалхы хуудаһанууд, сахилгаан хуудаһанууд, «Багор», «Рытвина» гэхэ мэтэ шог ёгтын газетэнүүд гаргагдана. Харуулан ойлгуулгын хэрэгсэлнүүдэй ашаар леспромхозой хүдэлмэришэн бүхэн участок, бригада, экипаж бүриин байдалые һайнаар мэдэжэ байдаг.

НТО, ВОИР, экономическа шэнжэлгын ниитын бюро гэхэ мэтэ олониитын эмхинүүдэй хүдэлмэри мүн лэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, Байгалай модо һаллалгын конторын коллектив урлан нарижуулгын ашаар 1971 ондо 15,8 мянган түхэриг ашаг олзо оруулаа. Эдэ коллективүүдтэ коммунис ажалай 312 ударнигай ажалладаг байһаниинь гайхалтай бэшэ.

Аймаг дотороо хүдөө ажахын, промышленна продукци үйлэдбэрилэн гаргагшадые комплексноор хангалтада ехэ анхарал хандуулагдана. Ушар тиимэһээ соёл культурын, худалдаа наймаанай, һуудал байдал, медицинскэ хангалгын нэгэдхэмэл түсэб табигданхай. Тиихэдэ медицинскэ, педагогическа, ниитэ-политическэ, хүдөө ажахын темэнүүдтэ лекци болон элидхэлнүүдые уншаха түсэбүүд баталагданхай.

Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ш. М. Бадмаевай хүтэлбэрилдэг Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой агитбригада эршэтэ ажалаараа аймаг соогоо суурханхай. Тус колхозой агитбригада КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые олоной дунда тараан дэлгэрүүлхэ, хүн зоной урда концертнүүдые харуулха талаар шалгарна.

Баргажанай совхозой комплексно бригада һара бүри 14-нэй үдэр холын отаранууд болон гүүртэнүүдтэ, полевой стануудта ошодог юм. Лектор, эмшэн, багша-агитатор, автолавка, уран һайханай самодеятельностиин коллектив тус агитбригадын бүридхэлдэ ородог. Имэ хангалтын туһаламжаар хүн зоной дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха арга олдодог гээшэ. Аймагай Соёлой байшангай агитбригада мүн лэ имэрхүүгээр ажалладаг.

Аймагай партийна организаци ниитэ-политическэ хүдэлмэриие, тэрэнэй түхэл маяг ба оно[...] нарижуулхын түлөө [...] торнүүд, эмхидхэгшэд [...] информаторнууд аги[...] дэлмэриин гол хүсэн [...] магай «Знание» бүлгэ[...] райкомой штатна[...] гэшүүд болон партийна [...] нуудай лекторскэ бүлэ[...] оной найма һарын [...] лекци уншаа. Тэдэ лекци[...] хүн шагнаһан байна. [...] түрүү дүй дүршэл туха[...] ленностиин, барилгын, [...] экономико тухай, хүдөө [...] лэдбэриин хүгжэлтэ туха[...] цинүүд уншагдаа.

А. Т. Цыдыпова, Н. [...] ва, В. Н. Кукалова, Н. [...] Ж. Э. Доржиев, В. М. [...] Шелковников, А. И. [...] Ю. Г. Кухтик болон бус[...] бэшэ лекторнүүдэй нэ[...] мэдээжэ болонхой. [...] гууламжын хүдэлмэри[...] гатайгаар, эдэбхи [...] хандажа, өөрынгөө эрд[...] мэргэжэл шадабарияа [...] шэлүүлжэ байдагаараа [...] торнүүдһээ шалгардаг [...] байгуулалтын зорилго[...] жалтатайгаар дүүргэ[...] сурталай хүдэлмэри[...] ламжын хүдэлмэри үз[...] удха түгэлдэр болго[...] най аймагай партийна [...] энэ асуудал урагшатай[...] хэхын түлөө бүхы хүсэ [...] сүүлнэ.

А. ШИШ[...]

КПСС-эй Баргажанай [...] пропаганда ба [...] таһаг[...]

МҮНӨӨДЭР — БАГШАНАРАЙ ҺАЙНДЭР

РЕПОРТАЖ

Хонхо жэнгирбэ. Нэгэдэхиин һурагшад хэнһээшье томоотойнууд, түрисэлдэнгүйгөөр класстаа ороод, уншалгын хэшээлдэ бэлдэжэ эхилбэ. «Үзэглэлөө», кассаяа гаргана. «Уншалгын хэшээл» гэжэ дүтэрхылүүлэн хэлэгдэбэ. Юуб гэхэдэ, нэгэдэхи классайхид абяантай, абяае тэмдэглэһэн үзэгүүдтэй танилсажа байнги. Тиимэһээ ёһотой уншалгань үшөө эртэхэн ааб даа.

Самбарай ойро бэлэдхэл хэжэ байһан багшань класс тээшээ эрьежэ:

— Зай, үхибүүдни, бэлэн болобо гүбди? — гэжэ асууба.

— Болоо! — гэжэ гушаад шэнгэхэн хоолой нэгэ доро дарья табилдан харюусаа.

— Хүүгэдни хэр бэрхээр уншажа һураа юм ааб? Витя, гараад уншал даа...

Витя урда гараад уншаба: «рама... ра-мы... ша-ры... ма-лы...»

— Бэрхэш даа, Витихэн. һуу даа. Маша, уншаха гүш? — гэжэ багшань шарахан толгойтой басаганда хандаба. Маша ехэл дуратайгаар бодожо, ондор ондор гэшхэлһээр, самбарай ойро ошожо, бүришье һайнаар уншажархибал даа.

— Хайшалмал үзэгүүдээр өөрынгөө нэрэ зохёогоод үгэл даа.

Маша үзэгүүдэй кассада ошожо, ехэ М эгээя түрүүн абажа, самбарай табсанда дээрэ табиба. Һүүлдэнь **а, ш, а,** гэһэн үзэгүүдые абаад, **«Маша»** гэһэн үгэ зохёогоод, уншаад үгэбэ.

— Бэрхэш даа, Маша. Бэрхэ бэзэ? — гээд багша класснаа асуугаадхиба.

— Бэрхэ даа! — гэһэн харюу дуулдаба.

— «Табыел» табиха болоолди даа. Маша, өөрынгөө касса асара даа. Гэрэйнгээ даабари дүүргэһыеш харая. О, даабарияаш һайн дүүргээ юм байна. Харагты, үхибүүд, — гээд багшань Машын кассаһаа хүдэлмэриин хабтаһа абаад, дээрэ үргэжэ харуулба. Тэндэнь **«рама», «рамы», «мама», «Мара»** гэһэн үгэнүүд хайшалмал үзэгүүдээр «бэшээтэй» байба. Тиигэжэ Маша наһан соогоо түрүүшынгээ сэгнэлтэ — **«таба»** гэһэн тэмдэг абаа.

— Таанар үсэгэлдэр таба хүрэтэр тоо мэдэхэ, бэшэжэ шадаха болоот. Табан соо жэшээнүүдые бодоот. Энээнһээ хойшо сэгнэлтэ абадаг болохотнай гэшэ. Сэгнэлтэнүүд тухай би таанарта хөөрэһэн байхаб. Тиигэбэшье дахин һануулаадхиһуу! «Таба гэшэмнай ямар сэгнэлтэ бэлэй?

— Эгээл һайн! — гэжэ үхибүүд баяртайгаар харюусаба.

— Зүб даа, эгээл һайн. «Дүрбэ» гэһэн сэгнэлтэ ямар бэ?

— Һайн. «Табаһаа» нэгэ бишы-ыха доогуур, — гэжэ тугаархи Маша басаган гараа үргөөд харюусаба.

— Тиимэ. «Табаһаа» шүүдшүүд доохонуур. «Гурба» гээшэмнай дунда гэһэн сэгнэлтэ гэжэ мэдэнэт. Харин «хоёр» ямар бэлэй?

— М-муу-уу! — гэжэ бүхы классаараа утаар татаба.

— Муу даа, муу. «Нэгэ»? — гээд багша шабинарайнгаа нюурые мэхэтэйхэнээр ажаглан хараба. Нэгэ басаган гараа үргэбэ.

— Катя, хэлэ даа.

— Бүри, бүри муу! — гээд Катя нюдөө анин байжа хэлэбэ.

— Тиимэл даа, бүрил муу. Үхибүүд, би таанартаа ехэл найдана гээшэб. Таанар «нэгэ», «хоёр» гэһэн сэгнэлтэ абахагүй ёһотойт. «Гурбануудшайшье» үсөөн байгаал һаа, дээрэ һэн...

— Надежда Феоктистовна! Би муу сэгнэлтэ абаха дурамгүй, — гэжэ Катя һанаһанаа табиба хэбэртэй.

— Тиимэ ааб даа, Катя. Муу сэгнэлтэ хэндэ хэрэгтэй юм. Зүгөөр муу сэгнэлтэ абахагүйн тула яаха ёһотойб даа, үхибүүдни?

— Номоо һайнаар үзэхэ! — гэһэн дорюун харюу дуулдаа бэлэй...

Энэ бишыхан репортаж Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой түб һууринда оршодог Түгнын дунда һургуулиин нэгэдэхи класстаа хэгдээ юм. Нэгэдэхи классай багшаар Надежда Феоктистовна Козлова хүдэлнэ. Энэ нүхэрнай шэнэ программаар хүдэлжэ үзэһэн. Һургуулидаа «түрүүшын ээлжээнэй» багашуулые шэнэ программаар һургажа, гурбадахи класс дүүргүүлээд, дахин нэгэдэхиие даажа абаад байна. Тэрэнэй зааһан дүрбэдэхи классайхид ахамад классай тоодо орожо, олон ондоо багшанарта заалгабашье, яһала магтаалтай ябажа байнхай...

Багшын үдэрөөр, Надежда Феоктистовна! Амжалта тандаа хүсэнэбди.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ТҮГНЫН ҺУРГУУЛИИН БАГАШУУЛ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа) Н. Ф. Козлова зурагаар үгэнүүдэй удха тайлбарилна; 1-дэхи классай багашуул багшаяа анхаралтайгаар шагнана.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

...АЛУУТА-НУУРАЙ ЭРЬЕДЭ

...Гусиноозёрск хотодо үдэшын ...һургуули бии. Тэндэ Анна Ми...ловна Бирюкова гэжэ баг... литература болон ород хэ...заадаг.

...Тус һургуулиин директор ... Михайлович Казаковтой ...олдэхэдэмнай, богонёор ... тон тодорхойгоор литера... багшые зураглажа үгөө ...

— Даруухан багша, эрхим ... юм...

Анна Михайловна — коллек... соогоо хүндэтэй болоһон ... Д. Н. Зверев, А. К. За..., Г. О. Самбарова гэг... Бирюковаһаа наһаар аха, ... зон. Теэд Анна Михай... бэрхэ багша, һайхан ...алтэй хүн гэжэ хүндэл...

А. М. Бирюкова ажалдаа ... шэнэ юумэ бэдэржэ, шэн... байдаг юм. Литература, ... заалгын онол аргые тон ... шудалһан хүн. Ямар ... уран зохёол хэшээлдээ ...адаа, авторай бодолые ..., тэрэнээ шабинартаа ойл... гэжэ оролдодог.

...Жэшээнь, И. С. Тургеневэй ... намтарые, тэрэнэй зо...нуудые үзэжэ эхилхэдээ, ... Писаревэй бэшэ... «Реалистнар» гэжэ статьяе, ... уран зохёолшодо зо...һан шэнжэлхы номуудые ...һан, һайса шудалһан бай...

Ород хэлэнэйшье хэшээлнүүдые тон һайнаар үнгэргэхэ гэжэ оролдодог. «Сохилтоор шалгагдадаг ба шалгагдадаггүй аялгануудые бэшэхэ дүрим» гэһэн темые орёо бэшэ гэжэ һанахаар. Гэбэшье энэ дүримдэ һурагшад олоор алдуу хэдэг. Тиимэһээ тус дүримдэ зорюулһан хэшээлээ һониноор үнгэргэхэ гэжэ багша шиидэ. Һурагшадтаа дүрим тухай хөөрэхэ зуураа, А. С. Пушкинай, совет авторнуудай уянгата шүлэгүүд сооһоо мүрнүүдые бэшүүлээдхихэ юм.

Үгэ бүхэн өөрын намтартай байдаг. Шэнэ үгэнүүдые (неологизмуудые) гарахадаа, Анна Михайловна ямар үгэ хэзээ мүндэлһэн бэ гэжэ һонирхолтой юумэнүүдые шабинартаа дуулгажархидаг. Тиигэжэ түрэл хэлэндээ, түрэл үгэдөө дуратайгаар шабинараа хүмүүжүүлнэ бшуу.

Үдэшын һургуулида хүдэлдэг залуушуул һурадаг гээшэ ааб даа. Өөһэдтэнь эрдэм олгохын тула заримдаа нойроо һамшуулан, ном дэбтэр дээрэ тонгойжо удаан һуудаг, оролдодог, бэдэрдэг багшаяа «ехэнүүд шабинарынь» үнэн зүрхэнһөө амаршалнал даа.

Е. ГЕРАСИМОВА.

ЭРЬЕГҮЙ ДАЛАЙ ХҮЛЕЭНЭ

...һаяхан мэтэл даа. Багшын ...эдэ һургуулида орожо, зүр...һөө шэлэһэн мэргэжэлэй... харгын эхиндэ, эрдэмэй ...сангай эрмэгтэ аһажа, сту...тын үнэмшэлгэ абаһан үдэр... үсэгэлдэр мэтэ һанагдадаг. ... мүнөө һуралсалай жэлдэ ...титудаа дүүргэжэ, ерэхэ ...р ямаршьеб даа һургуулида ...шын журнал гартаа абажа, ...түрүүшынгээ хэшээлнүүдые ...эбди. Урдаһаамнай һонюу...рхаһаншье, туршаһаншье нюу...нүүд гэтэхэ...

...Мартагдашагүй хүхюун студенческэ жэлнүүд һубарилдан ...өржэл байна. Урдамнай — ...һургуулида туршалгын хэ...шээлнүүд, һүүлшын шалгалта..., һүүлшын хонхо. Эдэ бу... гүрэнэй шалгалтаар тү...

Эрдэмэй табсангаар өөдөө ...һан, табан жэлэй туршада ...ын мэргэжэлэй «нюусануу... шудалжа, бурьялан урда... булагтал арюухан, оёоргүй ...айдал гүнзэгы түрэл бу... хэлээ, угалзата һайхан ... литератураяа республи...аа һургуулинуудта зааха...

Багша боложо ябахадаа, бидэнэй досоо гоёшье байна, заримдаа айдаһаншье хүрэнэ. Мүнөө жэл ойлгожо абаха, уншаха, өөрөө өөрыгөө шалгаха гэхэ мэтын олон эрмэлзэл бодолдомнай түрэнэ. Юуб гэхэдэ, бидэниие ажалай эрьегүй далай хүлеэнэ. Энэ далайда тамаржа шадахын тула олон юумэ мэдэхэ хэрэгтэй.

Жэл ерэхэ бүри институднай һалбаран ургаха, шэнэ байшан бүтэхэ. Манай буряад хэлэ бэшэгэй таһагта түбэд, монгол хэлэнүүдые үзэдэг, ородһоо буряад хэлэн дээрэ оршуулжа һургаха факультедүүд мүнөө жэлдэ нээгдэхээр хараалагдана. Залуушуулай эндэ орожо һурахада, хожомоо хэды һонин байхаб даа. Мүнөөдэр багшын һайндэрөөр дашарамдуулан, хүндэтэ багшанараа үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, ажалдань амжалта, ажабайдалдань жаргал, удаан наһа, зүрхэ сэдьхэлээрэ хододоо залуу ябахыень юрөөнэбди.

С. ДАШИЕВА,

БГПИ-гэй буряад хэлэ бэшэгэй таһагай 5-дахи курсын студентка.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

...АДАМАР ЭМХИДХЭГШЭ

...ЛВРЗ-гэй локомотив хабсарал... цехтэ Иван Тихонович Кра...овые мэдэхэгүй хүн хомор лэ .... Иван Тихонович энэ цех... 1955 ондо ерэһэн юм. Энэ хүн ...түүшын үдэрһөө оорынгоо тех...ческэ эрдэмые хододоол дээ...шүүлжэ, мүнөө электровоз ба ...повозуудай, электро-хабсарал... хүдэлмэри һайн мэдэхэ бо...лой.

1962 онһоо Иван Тихонович ...бригадираар томилогдожо, мүнөө ...рлэр коллективэй найдабари ...тэй солотойгоор дүүргэжэ ...

...Өөрынгөө дүршэл, шадабари ...лгөө, илангаяа залуушуулда ... ойлгуулан хэлэжэ үгэнэ. Хо... гаран залуу хүдэлмэришэниие ...лай һайн харгыда оруулба. ...Иван Тихонович залуу хүдэлмэ...шэдтэй ехэ бэрхээр ажаллана, ...лынь зүбөөр заажа үгэдэг, хү...дэлмэриинь хинан шалгадаг, ...түүгээнь хэлэжэ үгэдэг байха .... Бригадын гэшүүн олон ...мэргэжэл шудалжа, ямаршье ... хэдэг болонхой. Локомоти...ай ямаршье узелда заһабари хэ...хэ бригадын гэшүүд арсахагүй. ... Тихоновичэй бригадада түрүүшынхиеэ хүдэлжэ эхилһэн за...луу хүбүүд, басагад шалгалта ...адаа, хододоол 2—3 разря...ай хүдэлмэришэн болохо юм.

Мүнөө ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө абтаһан социалис уялгануудаа энэ бригадын гэшүүд амжалтатай дүүргэжэ байна. ВЛ-60 «Р» ба ВЛ-80 түхэлэй электровозуудые һаянай заһабарилжа эхилээ. Энэ бригадын гэшүүдэй бүтээһэн продукци хододоо һайн шанартай байдаг. Халаан бүриин даабари 125—130 процент дүүргэгдэнэ.

Бригадын коллектив социалис уялганууд соогоо ажалай журам, ниитын гурим эбдэхэгүй, жэшээтэ һайнаар хүдэлхэ гэһэн пункт абанхай. 1972 оной туршада ажалай журам нэгэшье хүн эбдээгүй. Энэ бригадын гэшүүн Юрий Божеев «Социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогоор шагнагданхай.

Бригадир Иван Тихонович бэрхэ урлан нарижуулагша, ажалай шэнэ онол арга, дүй дүршэл ажалдаа хэрэглэхые хүсэдэг байна. Тэрээнһээ гадна, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ заводой ба цехэй профсоюзна комитедүүдэй гэшүүнээр һунгагданхай. Тиихэдэ цех соогоо бэрхэ политинформаторнуудай нэгэн гэжэ тоологдоно.

Коммунис партиин гэшүүндэ кандидат Иван Тихонович Красиков иигэжэ СССР-эй 50 жэлэй ойн һайндэрые угтахаар бэлдэнэ.

В. ИВАНОВ,

ЛВРЗ-гэй локомотив хабсаралгын цехэй слесарь.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО ХИЛЫН ЦААНАҺАА

НЬЮ-ЙОРК

АЛИ АЛИНДА АШАТАЙ ТУҺАТАЙ ХУДАЛДАА НАЙМАА ХЭХЭ

ТАСС

Советскэ Союзтай худалдаа наймаанай харилсаагаа һайжаруулха уряатайгаар экономическа хүгжэлтын комитедэй түлөөлэгшэд США-гай правительствада хандаба.

Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай худалдаа наймаа хэхэ асуудалда машина бүтээлгын, электронно промышленностиин компанинууд гол анхарал хандуулна. Бүтээн гаргаһан продукцияа социалис оронуудта худалдахаяа арсадаг байһанайнь түлөө станок бүтээдэг фирмэнүүдэй национальна ассоциациин вице-президент Джеймс Грей Холбоото Штадуудые шүүмжэлбэ.

Советскэ Союзтай худалдаа наймаа хэхэ асуудалаар США-да шанга тэмсэл болоно. Совет-американ экономическа харилсаае хүгжөөлгэдэ һаад тойбо татадаг бүлэглэлнүүд орон дотор эдэбхитэй ябуулгануудые хэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

США-гай Компартиин шэнэ амжалта

ТАСС

Президентын һунгалтада бэлэдхэл хэхэ ябуулгада США-гай Коммунис парти шэнэ амжалта туйлаа. Коммунистнуудай зүгһөө президентын тушаалда кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн партиин Генеральна секретарь Гэс Холлой, вице-президентын тушаалда кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн «Сүлөөлэлгын түлөө залуу хүдэлмэришэдэй холбооной» национальна түрүүлэгшэ Джарвис Тайнерай нэрэнүүдые ноябрьда болохо президентын һунгалтын һунгуулиин бюллетеньнүүдтэ оруулха эрилтэтэй Компартиин бэшэгые хүн зононгоо тоогоор орон доторoo хоёрдохи һуури эзэлдэг Нью-Йорк штадай засагаархид баталба.

Ингэжэ Нью-Йоркын штат буржуазна гол партинуудһаа президентын, вице-президентын тушаалнуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай нэрэнүүдһээ гадна, һунгуулиин бюллетеньнүүдтэ коммунистнуудай нэрэнүүдэй оруулагдаха 11-дэхи штат болобо.

БЕРЛИН

Коль Бар хоёрой пресс-конференци

ТАСС

ГДР ба ФРГ-гэй хоорондын харилсаанай үндэһэ һуури тухай договор тушаа хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ шатын эндэ дүүрэһэнэй һүүлээр ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи статс-секретарь М. Коль, ФРГ-гэй федеральна канцлерай захиргаанай статс-секретарь Э. Бар сентябриин 28-да пресс-конференци үнгэргөө.

Эндэ хэгдэжэ байгаа хөөрэлдөөнүүд бэрхэшээлнүүдтэй ушарна. Хорёод жэлэй зүришэлдөөнүүдэй үедэ суглараһан олоншог бэрхэшээл зайсуулха шухала гэжэ М. Коль мэдүүлбэ. Гэхэ зуура, элдэб бэрхэшээлнүүдэй ушарбашье, хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр зарим тэды урагшаа дабшагдаа.

Э. Бар нүгөө талынгаа һанал бодолые зүб зүйтэйдэ тоолоно.

НЬЮ-ЙОРК

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Урда Вьетнамай ниислэл шадарай зарим нютагуудые сүлөөлэлгын хүсэнүүд хиналтадаа абанхай. ЮПИ агентствын дамжуулһанай ёһоор, Сайгонһоо оройдоо арбан километртэ байдаг Ненчать хото шадар шанга байлдаанууд боложо эхилбэ. Эндэхи патриодууд дайсанай добтолгонуудые сухарюулаад, эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү шанга сохилто хэжэ байна.

Сентябриин 27-до Данангдахи американ-сайгон авиационно баазые Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд артиллереэр буудаба. Эндэ болоһон байлдаанай үеэр дайсан ехэ гээлтэ хоролтодо ороһон байна.

Байлдаанай хойто секторто сүлөөлэлгын хүсэнүүд ба сайгон сэрэгүүдэй хоорондо тулалдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Куангчи, Куангнгай провинцинуудта илангаяа шанга тэмсэл болоно.

Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн районуудые американ стратегическэ авиаци саг үргэлжэ бомбодоно. Сентябриин 27-ной һүни Куангчи провинциие, патриодуудай гарта ороһоор недели үлүүтэй боложо байһан Бато хотын (Куангнгай провинци) оршон тойрондохи нютагуудые «В-52» түхэлэй самоледууд зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоо. Индохитадтахи тактическа авиацияа Холбоото Штадууд улам үргэдхэнэ. «Ф-111А» түхэлэй 48 истребитель-бомбардировщигые Таиланд эльгээхэ тухай США-гай сэрэгэй командовани соносхобо. Эдэ самоледуудай туд бүхэниинь 10 тонно ракетэ, бомбо тээхэ аргатай юм.

ХАНОЙ. (ТАСС). Куангчи провинцида боложо байһан байлдаануудай үеэр Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын хүсэнүүд сайгон сэрэгүүдтэ шанга сохилто хэжэ, ехэ гээлтэ хохидолдо оруулһан байна. АПО агентствын дамжуулһанай ёһоор, сентябриин 26-да Майданг гэжэ тосхондо эшээлһэн дайсанай сэрэгшэдые патриодууд артиллереэр буудаба. Энэ үдэр Арадай сүлөөлэлгын хүсэнүүдэй подразделенинүүд дайсанай далайн ябаган сэрэгшэдтэй дайлалдаһан байна. Агентствын баримтануудай ёһоор, тиихэдэ дайсанай 350 солдат хүлһөө буулгагдаа, шархатаа.

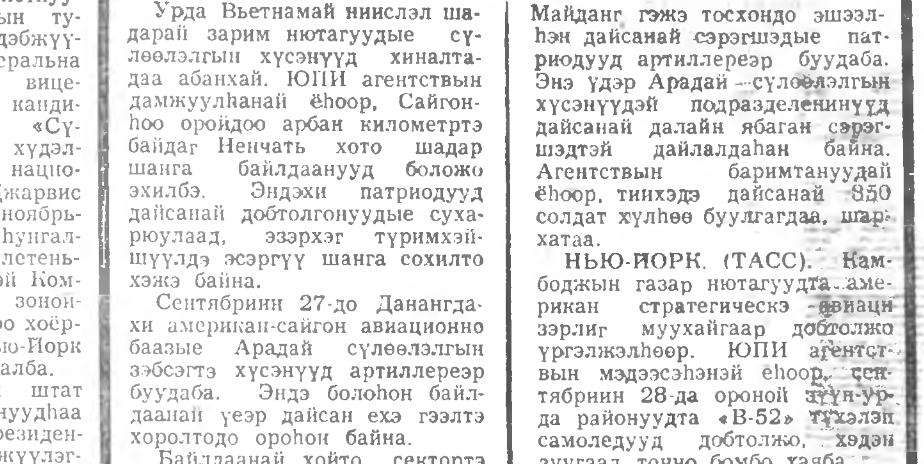
НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Камбоджын газар нютагуудта американ стратегическэ авиаци зэрлиг муухайгаар добтолжо үргэлжэлһөөр. ЮПИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, сентябриин 28-да ороной зүүн-урда районуудта «В-52» түхэлэй самоледууд добтолжо, хэдэн зуугаад тонно бомбо хаяба.

Куангчи провинциин зарим районуудта шэбээлһэн сайгон сэрэгүүдэй частьнуудта Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд шанга сохилто хэнэ.

ХАНОЙ. (ТАСС). Сентябриин 26-да сүлөөлэлгын хүсэнүүдэй хиналта доро байһан стратегическэ шухала район — Домбото губи руу шурган орохые һэдэһэн «тусхай хүсэнүүдэй» хархис ябуулгануудта Лаосой патриотическа хүсэнүүд шанга харюу үгэбэ. США-гай тагнуулай түбэй управлени мео гэжэ үндэһэтэнэй түлөөлэгшэдһөө энэ «тусхай хүсэнүүдые» эмхидхэһэн юм. Тэдэнь американ инструкторнуудай хүтэлбэри доро сэрэгэй бэлэдхэл гаража, Лаосой патриодуудта эсэргүү ябуулга хэнэ. Каосан Патет Лао агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, американ авиациин дэмжээшье һаань, эндэ болоһон шанга тулалдаануудай үеэр дайсан 300 гаран солдадаа алдаад, зугадаха баатай болоо.

Сентябриин 27-до Куангбинь, Нгеан провинцинуудта болоһон тулалдаануудта ДРВ-гэй зенитчигүүд американ гурбан самолёт буудажа унагаагаа гээд Вьетнамай информационно агентство мэдээсэбэ.

УРДА ВЬЕТНАМ. **Во Тхи Тунгай ябалсаһан НВСО-гой түрүү отряд Жнахай тосхоной хүн зон баяртайгаар сэрэгшэдые угтаа. Гэнтэ Во Тхи Туи өөрынгөө эхые харажархиба. Тэрэнь наймаан жэл соо концлагерьта һууһан, өөрынгөө нюдэн дээрэ бүхы хүбүүдээ алуулһан байна.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 70 наһатай хүгшэнэй басагантайгаа уулзажа байһан үе.

ТАСС-ай фотохронико.

НЬЮ-ЙОРК

Индира Ганди: хани хүршэ ёһоной харилсаан

ТАСС

Социальна ондо ондоо байгуулалтатайшье оронууд хани хүршэ ёһоной харилсаа байгуулжа, амгалан байдалай аша туһада хамтааран ажаллажа шадаха гээд, Индиин ба Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаан, хүршэ ёһоной харилсаа холбоон гэршэлэн харуулна гээд премьер-министр Индира Ганди американ «Форин афферс» журналда тунхаглууһан статья доторoo бэшэнэ. Манай орондо шухала удхатай асуудалнуудаар уласхоорондын арсалдаанай гарахада, Советскэ Союз хододоо манай талые баридаг байна. Али бүхы һалбаринуудаар хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоон хэлбэришэгүй бэхижэнэ.

Индиин ба СССР-эй хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай, эб найрамдал тухай нёдондо баталагдаһан договор хани хүршэ ёһоной харилсаануудһаа үндэһэлнэ гэжэ И. Ганди тэмдэглэбэ. Эб найрамдал хамгаалха, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ асуудалнуудаар хоёр орон бэе бэеэ дэмжэдэг байна.

ПЕКИН

КНР-эй, Японой правительствануудай хамтын мэдүүлгэ

ТАСС

КНР-эй ба Японой хоорондохи харилсаа заһаруулха тухай КНР-эй, Японой правительствануудай хамтын мэдүүлгэ эндэ баталагдаа.

КНР-эй, Японой хоорондохи зүрилдөөтэ байдалые энэ мэдүүлгын тунхаглагдаһанһаа хойшо болюулхаар соносхогдоо гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

КНР-эй правительствые Хитадай гансал хуулинта правительство гэжэ Японой правительство мэдэрнэ.

Тайвань — Хитадай Арадай Республикын газар дайдын таһаршагүй хубинь болоно гэдэгээ КНР-эй правительство дабтан элирхэйлбэ. Хитадай правительствын энэ хараа бодолые Японой правительство бүрин ойлгоно, хүндэлнэ, Потсдамай декларациин X статьяе сахидаг хараа бодолоо шууд сэхээр баримтална.

КНР-эй ба Японой правительстванууд дипломатическа харилсаа 1972 оной сентябриин 29-һөө тогтоожо, элшэн сайдуудые эльгээлсэхэнь.

Дайнай үеэр Хитадта тохёолдуулагдаһан гарза хохидолые бусаан тэхэрюулхэ тухай эрилтээ КНР-эй правительство болюулба.

Эб найрамдалта, хани барисаата бата харилсаа хоёр ороной хоорондо тогтоохо гэжэ правительстванууд үгэеэ ойлголсоһон байна.

Хэрбээ арсалдаата асуудалнуудай гараа һаань, ООН-ой Уставай үндэһөөр, хүсэ хэрэглэнгүй гэхэ гү, али заналта хэнгүй, эбэй ёһоор эдэниие шиидхэхэ тухай хоёр ороной правительстванууд мэдэрбэ.

Эб найрамдалта, хани барисаан тухай договор баталхын, худалдаа наймаан, далайгаар тамаралга болон бусад хэлсээнүүдые баталхын тула хөөрэлдөөнүүдые хэхэ гэжэ КНР-эй, Японой правительстванууд зүблэрһэн байна.

Хитадай талаһаа — КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лай, КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Цзи Пэн-фэй, Японой талаһаа — Японой премьер-министр Какуэй Танака, Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр Масаеси Охира гэгшэд хамтын мэдүүлгэдэ гар табла.

БРЮССЕЛЬ

Европодохи аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной түлөө

ТАСС

Европодохи аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной түлөө тэмсэдэг ниитын хүсэнүүдэй ассамблейн байгша оной июньдэ байгуулһан, залан эмхидхэхэ, харилсаа холбоо бэелүүлхэ Европодохи комитедэй секретариадай үргэн заседани эндэ болоо. Манай түбиин олониитэ Брюссельдэ болоһон ассамблейн хүдэлмэриин дүнгүүдые һайшаалтайгаар угтаа гэжэ заседанида хабаадагшад сэдьхэлээ ханан тэмдэглэбэ.

Залан эмхидхэхэ, харилсаа холбоо бэелүүлхэ Европодохи комитедэй сессиие энэ жэлэй декабриин 1—3-да Брюссельдэ зарлаха тухай шиидхэбэри абаба.

ВАШИНГТОН

Хашаха арга болгон хэрэглэнэ

ТАСС

Холбоото Штадууд Һэльбэхэ ба хүгжөөхэ хэрэгтэ туһалха уласхоорондын банк гэдэгые тус эмхиин гэшүүн оронуудай түрүү хараа бодолтой правительствануудта хашалта хэхэ политическэ зэбсэг болгоо, — гэжэ Уласхоорондын валютна фондын, Һэльбэхэ ба хүгжөөхэ хэрэгтэ туһалха уласхоорондын банкын сесси дээрэ Чилиин Түбэй банкын президент Альфонсо Иностроса мэдүүлбэ.

Альендиин правительствын засаг барижа байха үе соо Чили уласхоорондын банкһаа нэгэшье мүнгэ урьһа зээлеэр абажа шадаагүй. Юундэб гэхэдэ, эндэхи зэдэй баялигые эзэмдэн хонжожо байһан американ табан концерерный предприятинуудые гүрэнэйнгөө мэдэлдэ оруулха гэжэ «зүрхэлһэн» байгаа бшуу. Байгаалиин баялигуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулха бүрин эрхээ бэелүүлжэ байгаа оронууд тушаа тус банк хизаарлалгын хэмжээнүүдые нэгэнтэ бэшэ абаһан байха гэжэ Чилиин түлөөлэгшэ мэдүүлээ.

Тиимэ болохолоороо, Һэльбэхэ ба хүгжөөхэ хэрэгтэ туһалха уласхоорондын банк тэрэнэй бүхы гэшүүдэй экономическа ашаг туһада алба хэхэ зэргэтэй бэеэ даанги, олон үндэһэ яһатанай эмхи бэшэ, харин гэшүүдэйнь нэгэнэй зүгһөө хашаха зэбсэг болгогдонхой гэжэ Иностроса тусхайлан тэмдэглэбэ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

КАМПАЛА. (ТАСС). Угандада ерэһэн Африкан нэгэдэлэй эмхиин генеральна секретарь Нзо Экангаки Угандын ба Танзаниин хоорондохи харилсаа заһаруулха тухай асуудалаар Угандын хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые хэжэ эхилбэ. Угандын гадаадын хэрэгүүдэй министр Вануме Кибеди гэгшэтэй уулзажа хөөрэлдэһэн байна.

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Информациин талаар шэнжэлгэ хэхэ уласхоорондын ассоциациин VII Генеральна ассамблей эндэ хүдэлмэреэ дүүргээ. Олон оронуудай, тэдэнэй дунда СССР-эй, Польшын, Чехословакиин, ГДР-эй, Югославиин делегацинууд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

Великобританиин түлөөлэгшэ И. Д. Халоран ассоциациин шэнэ президентээр һунгагдаа.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

ЭРХИМҮҮД ТОДОРБО

Штанга үргэлгөөр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн мяха-консервын комбинадай спортын ордон соо гурбан үдэрэй туршада үнгэргэгдэбэ. Эндэ олоорсо сугларһан хүндэ атлетикэдэ дуратайшуул сэдьхэлээ ханажа тараһан байна. Юуб гэхэдэ, хүнгэншэг шэгнүүртэнэй дунда туйлагдаһан республикымнай дүрбэн рекорд энэ удаа шэнэлэгдэбэ бшуу. «Урожай» бүлгэмэй областной Совеэдэй инструктор, спортын мастерта кандидат В. Бадмаев дадхуулан үргэлгөөр 85 килограмм, гансата үргэлгөөр 80, түлхин үргэлгөөр 100 килограмм, гурбан зүйлөөр дүн хамта дээрээ 265 килограммда хүргэжэ, шэнэ рекорд тогтооһон байна. Хүнгэншэг шэгнүүртэнһээ спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэхын тулада Валерий үшөө 5 килограмм үргэхэ ёһотой.

Мүн лэ «Урожай» бүлгэмэй спортсмен Александр Топоров 307 килограмм үргэжэ, бусадһаа һураггүй бүлюу хүсэтэй байба. ЛВРЗ-гэй спортын клубай штангист Геннадий Кириков 332 килограмм үргэжэ, хүнгэн шэгнүүртэн сооһоо илажа гараа.

Дундуур шэгнүүртэнэй дундаһаа республикын чемпион болоһон ажаһуудалай эрилтэ хангадаг Баргажанай комбинадай хүдэлмэришэн Юрий Сабировые сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар үдэшөө. Тэрэ 342 килограмм үргөө.

ЛВРЗ-гэй спортын клубай спортсмен Борис Хамаганов дунда шэгнүүртэнэй дундаһаа 340 килограмм үргэжэ, нүхэдөө илажа гараа. 90 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэн сооһоо «Урожай» бүлгэмэй штангист Борис Медавяков 367 килограмм үргэжэ, түрүү һуури эзэлээ. Александр Поломошин («Забайкаллес») хүндэ шэгнүүртэн сооһоо 417 килограмм үргөө.

Энэ мүрысоондэ эрхимлэһэн спортсменүүд Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөндэ хабаадаха республикымнай суглуулагдамал командын бүридэлдэ орохо байна.

Дүрэ буляалдаата барилдаагаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Махачкала хотодо мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. РСФСР-эй 45 область, хизаар, автономито республикануудай 200 гаран спортсмен тус мүрысөөндэ хабаадахаяа Дагестанай ниислэл хотодо сугларһан байна.

Хотын түб стадион «Динамо» дээрэ сугларагшад дэлхэйн 5 дахин, СССР-эй 9 дахин чемпион болоһон, спортын габьяата мастер, медицинын эрдэмэй кандидат Али Алиевые баяр ёһололой оршон байдалда тренерэй хүдэлмэридэ үдэшэһэн байха юм.

Энэ чемпионадта ошоһон Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ гүрэнэй багшанарай институдай багша, СССР-эй спортын мастер Валерий Ивановтой уулзажа, үнгэрһэн мүрысөөн тухай хөөрэхыень гуйһан байнабди.

— Манай институдай студент Борис Дашинамжилов эгээл түрүүлэн мүрысөөнэй хибэс дээрэ гаража, республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалха баатай болоо һэн, — гэжэ нүхэр Иванов хөөрөөгөө эхилбэ. — Борис яһала бэрхэ бүхэ болохо гэжэ найдагшаб. Байгша ондо мастерта кандидадай нормо

ДҮРЭ БУЛЯАЛДААН

дүүргээ. Түрүүшын ондо тэрэ Оренбургын бүхэ, спортын мастер В. Искановтай уулзажа, баалай тоогоор шүүгдээ. Һүүлээрнь мүн лэ спортын мастер осетин С. Тедеевые сэбэрээр илажа, 3-дахи уулзалгадаа хабаровчанин Б. Шайдугта шүүгдэшөө. Тиин өөрынгөө шэгнүүрэй 20 хүнэй дундаһаа 11-дэхи һууринда хүртэһэн байна.

Спортын мастер **Виктор Баймеев** (57 килограмм) мастернууд Мосин, Минулин, Капронов гэгшэдтэй уулзахадаа, ехэ урагшагүйдэһэниинь гомдолтой байгаа.

62 килограмм шэгнүүртэй **Федор Махутов** (багшанарай институдай студент) барилдаба. СССР-эй барилдаашадай дунда мэдээжэ бүхэ, спортын мастер Гаджиевта түрүүн алдаһан аад, Европын чемпион (залуушуулай дунда) яхад хүбүүн И. Захаровые бэлэхэнээр шүүжэрхёо. Харин 3-дахи уулзалгаяа СССР-эй 2 дахин чемпион Дудаевта алдажа, 23 спортсменэй дундаһаа 17-дохи һуури эзэлжэ ерээ.

68 килограммда уласхоорондын классай 3 мастер, спортын 10 мастер болон мастерта 13 кандидат байһан бараг бараг бүхэшүүл туршаһан байна. Тэдэнэй дунда манай **Валерий Иванов** яһала гэмгүй тулалдаа гэжэ тэмдэглэмээр. Юуб гэхэдэ, тэрэ, 5 уулзалгын 3-ыень шүүгээ. Тиигэжэ 26 хүн сооһоо 4-дэхи бүхэ болоо бшуу.

Геннадий Манжуев (74 кг) дүрбэн уулзалгада илабашье, 6-дахи һууринда хүртэхэ баатай болоһон байна.

90. 100 килограммай шэгнүүртэдэй дунда **Степан Зандаев** (Загарай) **Илья Гармаев** (СХИ) хоёр хамагай хойно гараагүй. Зандаев 24-һөө 9-дэхи, Гармаев — 19-һөө 8-дахи һууринуудые эзэлээ. 18 наһатай Илья Гармаев РСФСР-эй залуушуулай суглуулагдамал командада оруулагдаа.

Олон бүхэшүүлэймнай хабаадаһан мүрысөөн түгэсөө. Теэд ямар амжалта туйлагдаа гээшэб?

Дүрэ буляалдаха барилдаагаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ манай республикын суглуулагдамал команда 1970 ондо 19-дэхи, 1971 ондо — 14 дэхи һуури эзэлһэн һаа, харин байгша ондо 7-дохи һуури эзэлбэ. Энэ ушар юу харуулнаб гэхэдэ, дүрэ буляалдаха барилдаан республика доторнай зүб харгыда гаранхай гэжэ тэмдэглэлтэй аа гү.

Б. МИРОМАНОВ.

ХОЛЫН ЗАЙДА УРИЛДАБА

20 километрэй зайда мурысэдэг намарай заншалта урилдаан Хлагта ошодог дардам харгыгаар үнгэргэгдэбэ. Республикымнай эгээн хурданаар гүйдэг спортсменүүд энэ мүрысөөндэ хабаадалсаа. Спортын бүлгэмүүдэй зургаан команда холын зайда урилдаһан байна.

Үдэрэй 12 часта мүрысөөн эхилбэ. Буряадай модо болбосоруулгын комбинадай электрик Петр Михалев, багшанарай училищиин багша Родион Чебунин, спортын мастер Григорий Цыбиков болон бусад олон спортсменүүд урилдаанай стартын зурлаагай дэргэдэ зогсоно. Мүрысөөндэ түрүүлхэ бүлэг удангүй мэдэгдэжэ эхилээ. П. Михалев, В. Разницын, В. Дарбаков гэгшэд түрүүлжэ ябаһан бүлэгэй дунда харагдана. Тэдэнэр нүхэдөө хойно холо хаяжа, замайнгаа хахадые 32 минута 10 секунда соо гаталба.

Финишэй дүтэлхэ бүри мүрысөөнэй эршэ улам шангадана. Валерий Дарбаков урагшаа һуга һүрэжэ гарахые оролдобо. Тиигэжэ Михалевой урда оробо. Гэбэшье Петр һүүлшынгээ хүсэ зангидажа, нүгөөдэеэ хүсөөд, фиништэ ерэхэдээ түрүүлбэ. Тэрэнэй саг — 1 час 03 минута 33 секунда болоно. Ивалгын гидро-мелиоративна техникумэй багша Валерий Дарбаков хоёрдохи, Валерий Разницын гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

«Труд» бүлгэмэй спортсменүүд ниитэ командаараа түрүүшынхиеэ илалта туйлаба. «Спартак» бүлгэмэй урилдагшад хоёрдохи, «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэд гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

В. БОРИСОВ.

БАГШЫН АЛДАРТА О…

Хориин 1-дэхи дунда һургуулида баяр ёһололой оршон байдал үзэгдэжэ, улаахан галстугтай энеэбхилэнги шарайтай пионернүүд һургуулиин үүдэндэ зогсоно. Тэдэнэр ерэһэн айлшадые хүндэтэйхэнөөр угтаба.

Һургуулиин байшангай 2-дохи дабхарта багша Цыбан Токтохоевич Токтохоевой ажабайдал, ажаябуулга тухай, тэрэнэй түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэн, багшалжа эхилһээр 45 жэл болоһон тухайнь хуудаһан олоной анхарал татана.

Нүхэр Ц. Т. Токтохоев Яруунын, Хэжэнгын болон Хориин аймагуудай һургуулинуудта 40 гаран жэлэй туршада багшалха зуураа, ургажа ябаа залуу үетэнние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулһан байна.

Багша Ц. Т. Токтохоевой ойн баярта зорюулагдаһан баяр ёһололой үдэшые Хориин 1-дэхи дунда һургуулиин директор И. Ж. Аюшеев нээжэ, һургуулиин һуралсалай таһагые даагша Н. Н. Афанасьев багшын зам тухай сугларагшадта хөөрэжэ үгөө.

Арадай багшые амаршалхаяа ерэһэн айлшадай дундаһаа КПСС-эй Хориин райкомой секретарь Д. Д. Дагбаев, аймОНО-гой түлөөлэгшэ Е. С. Смородникова, багшанар С. Н. Жамсаранов, С. Ц. Цыбанова. 9-дэхи классай һурагша Сэржэма Ринчинова гэгшэд үгэ хэлэжэ, һайн һайханиие хүсэһэн байна.

Нүхэр Ц. Т. Токтохоевой … һөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь … шалжа эхилһээр 45 жэл бол… тойнь дашарамдуулан, Бу… АССР-эй Гэгээрэлэй минис… вын, партиин Хориин рай… болон Хориин 1-дэхи дунд… гуулиин зүгһөө юбилярта … лэлэй грамотанууд барюу…

Харюугай үгэ хэлэһэн … Ц. Т. Токтохоев суглараг… баяр хүргэхэ зуураа, багшана… нүхэдтөө хүүгэдые һурга… мүүжүүлхэ хэрэгтэ элүү… удаан хүдэлхыень уряалһан …

Ж. БАДМА…

Хори.

МЭРГЭЖЭЛЫНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛЭГДЭНЭ

Һургуулида сэрэгэй эхин бэлэдхэл хэхэ тухай дүримэй ёһоор, Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдта һаяхан гурбан үдэрэй семинар үнгэргэгдэбэ. Тэрэ семинарта республикын һургуулинуудһаа сэрэгэй эхин бэлэдхэлэй хүтэлбэрилэгшэд уригдаа юм. Тэндэ «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриин ёһоор республикын һургуулинуудта һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашадань хүгжөөхэ зорилгонууд тухай» гэһэн элидхэл гэгээрэлэй министр С. С. Дмитриев хэбэ. Һургуулинуудта сэрэгэй эхин шатын бэлэдхэлэй шанарые һайжаруулха, сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шангадхаха асуудалда элидхэлшэ горитой анхарал хандуулаа. Тиимэһээ сэрэгэй эхин бэлэдхэлэй хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхын тула ходо оролдохо ёһотой болоно.

Облвоенкомадай таһагые даагша И. Я. Осадчий «1971—1972 онуудай һуралсалай жэлдэ сэрэгэй эхин бэлэдхэлэй хэшээлтэ программын дүүргэгдэһэнэй дүнгүүд ба һуралсалай шэнэ жэлэй зорилгонууд» гэһэн элидхэл хэбэ.

Гадна семинарта хабаадагшад уласхоорондын байдалай, педагогикын, зааха предмедэйнгээ асуудалаар һонирхолтой, олон лекци шагнаа. Жэшээнь, республикын гражданска оборонын штаба… чальник П. М. Махановай ле… шагнагшад ехээр һонирхоо.

Семинарай түгэсхэлдэ ду… тухай хөөрэлдөөн болоо. С… эхин бэлэдхэлэй предмет … тээнь заажа, нилээд ехэ д… тэй болоһон хүтэлбэрилэгш… луу нүхэдтөө һургаал бол… юумэнүүдые хөөрэжэ үгөө.

Ч. БУДАЕ…

Буряадай багшанар… мэргэжэл дээшэлүүлд… институдай методи…

Һаяхан 10-дахи класс дүүргэһэн басаган Лаура Сабинова токсидермистын мэргэжэл шудалха гэжэ шиидэбэ. Тэрэ шубуудай, загаһадай ба элдэб амитадай хүрэг дүрсэнүүдые бүтээдэг республикын мэдээжэ токсидермист Эрих Эдуардович Пильманэй һурагша болонхой. Эдэнэй бүтээһэн хүрэг дүрсэнүүд мүнөө хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейдэ табигданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лаура Сабинова.

Ю. БОГОМОЛОВОЙ фото.

ОЛОНОЙ БАЯР… ШЭНЭ ҺУРГУУЛ…

Загарай аймагай Элхи… хондо 640 һууритай гурбан … хар шэнэ һургуули уржын … үдэр ашаглалгада үгтэбэ.

Тус һургуули богонихон … зор соо хамтын хүсөөр бо… доо. Барилгыень гол түлэб … дахи ПМК бүтээгээ. Тиихэд… хиин авто-заһабарилгын зав… районой «Сельхозтехника» … дэлэй хүдэлмэришэд ходо … һан байна. Һургуулиин ба… нар, ахалагша классуудай һ… шад һургуулиингаа түргэн … тэхын тула мүн лэ оролдо… дэлөө.

Баяр ёһололой оршон байд… олон хүн сугларaa. Һургуу… директор Н. П. Оленников … байрын барилгада хабаадалса… бүхы эмхи зургаануудай хү… бэрилэгшэдтэ, барилгашадта … хүргөө.

Энээнһээ урда тээ … хоёр халаанда һурадаг һаа, … нөө нэгэндэ орожо, болбосо… хэлтэй кабинедүүдээр хангаг… Һургуули соонь спортын … столово, һуралсалай мастер… нууд бии.

Нютагайнгаа һургуулиин … байшантай болоһонтойнь … рамдуулан, Элхиин авто-за… рилгын заводой, «Сельхозт… ка» нэгэдэлэй, сельсоведэй … лективүүд, Карл Марксын … жэтэ колхозой гэшүүд түрэл … гуулидаа үнэтэ бэлэгүүдые … рюулаа. Гэхэ зуура, һура… зундаа хүдэлжэ олоһон му… рөө телевизор худалдан … һургуулидаа табяа.

Г. ЖАМАГАНОВА

БУРЯАД ДУУШАН БАКУ МОРДОБО

СССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан олон хэмжээ ябуулганууд үнгэрэгдэнэ. Тэдэнэй нэгэн литература, искусствын үдэрнүүд болоно. Үнгэрөөшэ зун Молдавида болоһон иимэ үдэрнүүдтэ Буряадай АССР-эй габьяата артист Ким Базарсадаев хабаадалсаа һэн.

Байгша оной октябриин эхеэр Бакуда болохо Россин Федерациин литература, искусствын үдэрнүүдтэ манай республикаһаа хоёр хүн РСФСР-эй делегацида оролсожо хабаадаха юм. Композитор Б. Б. Ямпилов, оперо ба баледэй театрай дуушан Ким Базарсадаев гэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ хабаадалсахаяа мордоо.

Манай корр.

10 ҺАРЫН ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭБЭ

Гүрэнэй Улаан-Үдын олзоборилгын ажахын коллектив СССР-эй 50 жэлэй ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ хам оронхой. Ажахын хүдэлмэришэд үнэтэ арһа, шубуунай мяха олзоборилхо, түлеэ, извёстко бэлэдхэхэ найма һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэбэ.

Тэрэшэлэн зэрлиг амитадай болон шубуудай дүрсэ, элдэб янзын гоёолто хэдэг уран гартан түсэбөө 1,5 дахин ехээр дүүргэбэ.

УЛААН-ҮДЫН ГОСПРОМХОЗДО

Байгша ондо госпромхоз Улаан-Үдэ хотодо ажаһуугшадые хангахын тула түрүүшынхиеэ 16 тонно варени, мёд тушаагаа.

ШЭНЭ ЦЕХЭЙ ПРОДУКЦИ

Тус ажахын дэргэдэ үнгэрһэн хабар арһаар гутал, хубсаһа оёхо цех нээгдэһэн юм.

Бэлэн хубсаһанай байдаг складта арһан хүүртигүүд, шандаганай, ондатрын болон норкын арһаар оёгдоһон малгайнууд, песец заханууд, гуталнууд бии болобо.

МОНГОЛДО ХАРУУЛАГДАХАНЬ

СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ байгша оной октябрь һарада Монголой Арадай Республикада нээгдэхэнь.

Выставкын агнуури-олзоборилгын таһаг соо Улаан-Үдын госпромхоздо бэлдэгдэһэн экспонадууд табигдаха байна.

П. КАЗАРИНОВ.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГТА

МҮРЫСӨӨНДӨ ЭРХИМЛЭГШЭД

Ленинэй нэрэмжэтэ, «Путь Ленина», «Коммунизм», «Заганский» колхозуудай, «Забайкалец» совхозой малшад гүрэндэ һү худалдаха юһэ һарынгаа түсэб һараар урид дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Тиихэдэ «Знамя Ленина» колхозой һаалишад һү худалдаха гурбан кварталай даабари бүри урдуур дүүргэһэн юм.

Ойн баярай жэлдэ «Коммунизм», «Заганский» колхозуудай һаалишад эршэ зоригтойгоор ажаллажа, мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо бүри ехэ һү гүрэндэ худалдахые эрмэлзэнэ.

АЙМАГАЙ ЧЕМПИОН

«Эрдэм» совхозой комбайнернууд ургуулһан тарягаа богони болзорто һайн шанартайгаар хураахын түлөө мүрысэнэ. Энэ мүрысөөндэ нёдондо жэлэй аймагай чемпион болоһон коммунист Потап Яковлевич Калашников эрхимлэжэ ябана. Тэрэ 4000 үлүүтэй центнер таряа сохёод байна.

ГЭР БҮЛӨӨРӨӨ—ХОНИН АЖАЛ ДЭЭРЭ

Механизатор мэргэжэлтэй, коммунист Балбар Ринчинович Ринчинов долоодохи жэлээ «Одон» совхозойнгоо хонин һүрэгые гэр бүлөөрөө харууһална. Ажахын түб һууриһаа холо бэшэ Намаржаан гэжэ газарта тэдэнэй отара байрланхай. Мүнөө тэдэнэр түлгэнүүдые даажа абаад, шэнэ отара бүридхөө.

Нүхэр Ринчинов намарай үедэ хонидоо һайнаар адуулжа, хүшэ абхуулаад, тобир тарганаар ондо оруулха зорилго урдаа табинхай, мүнөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Коммунистын һанаһандаа хүрэхэ байһандань һэжэг түрэнэгүй. Юуб гэхэдэ, ниитын хонин һүрэг найдамтай гарта бшуу.

М. ЦЫРЕНОВ.

МИЛИЦИИН ЭДИР АЙЛШАД

Мухар-Шэбэрэй аймагай милициин эдир ханинар Бэшүүр тосхоной эдиршүүлдэ айлшалан ерээ. Мухар-Шэбэрэй ниитын гүрим журам сахигшадай зүгһөө милициин хүүгэдэй таһагай инспектор Тамара Васильевна Сидельникова уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ тэмдэглэбэ:

— Милициин эдир ханинарай отряд байгуулагдаһаар гурбан жэл болобо. Совет милициин туһамаршад, ханинар байха гээшэ отрядаймнай гол зорилго болоно. Отрядай бүридэлдэ 51 эдиршүүл ородог. Тэдэнэр милициин хүүгэдэй таһагтай нягта холбоотойгоор хүдэлдэг юм.

Мухар-Шэбэрэй милициин эдир ханинарай штабай начальник Валя Ивановагай хөөрөө эдиршүүл ехэтэ һонирхон шагнаа. Һүүлээрнь айлшад Бэшүүр тосхоной музейдэ ороһон, үргэн ута үйлэнүүдые хаража һонирхоһон байна. Хүршэ аймагһаа ерэһэн ханинар Бэшүүрэй эдиршүүлые айлшалжа ерэхыень уриһан байна.

Б. БОРИСОВ.

ҮШӨӨ ДАХИН УРИНАБДИ

Яруунын аймагай Мужыха тосхоной клубта хүн зон олооро сугларaад, хүшэгын нээгдэхые хүлеэжэ ядан һуунад. Ушарынь юуб гэхэдэ, республикымнай «Байгал» гэжэ дуу ба хатарай суудa гараһан ансамблиин бүлэг артистнар ээлжээтэ аяншалгадаа ерэжэ, концерт харуулхаяа байгаа бшуу. Тэдэнэй дунда манай нютагайхинда үнинэй мэдээжэ артистнар А. Дондуков, Б. Санжиев болон бусад байлсаа.

Уданшьегүй клубай хүшэгэ сэлигдэжэ, түрэл буряад хэлэн дээрэ уянгата дуунуудай зэдэлхэлээр, эндэ сугларһан малшад, механизаторнууд үнинэй һайса мэдэхэ болоһон нүхэдтэйгөө уулзаһан мэтэ баясан, нэрьемэ альга ташалгаар угтаба. Буряадай АССР-эй габьяата артистка Клавдия Шулунова Совет ороной, мүн хилын саанахи арадуудай олон ондоо хэлэн дээрэ арадай дуунуудые уран гоёор гүйсэдхэжэ, сугларагшадай анхарал ехэтэ татаһан, магтаалдань хүртэһэн байна. Тэрэнэй нэгэ дуу дуулахалаарнь концерт харагшад дахин-дахин уриха юм.

Республикын габьяата артистка Оюуна Тумурова олон янзын, уян нугархай хатар наада шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, нэрьемэ альга ташалгаар оло дахин үдэшэгдөө. Мүн тиихэдэ гимнастическа номернуудые һайнаар гүйсэдхэһэн залуу артистка Ж. Шараповае концерт харагшад халуунаар угтаһан байна.

Республикын «Байгал» ансамблиин бүлэг артистнарай ээлжээтэ концертые һонирхон хараһан Мужыха тосхоной хүн зон тэдэнэрэй саашанхи ажалда, ехэ амжалта хүсөөд, хүдөөгэй ажалшадта хододоо айлшалжа байхыень уриһан байна.

Д-Н. ХАЛХАРОВ.

БОЛОҺОН УШАР

„ГЕНЕРАЛ ТОПТЫГИН" АЙЛШАЛБА

Некрасовай «Генерал Топтыгин» гэжэ зохёол соо хэлэгдэһэндэл адли һонирхолто ушар Саянай совхозой Нуга гэжэ тосхондо болобо. Һаяхан һүниин 11 час багта Бадма Менжуровай ажалһаа ерэжэ, үдэшынгөө хоол бараад байтар, гахайнуудынь бузар муухайгаар шашхалдаба.

— Эди боли ганса, садахаяа мэдэхэгүй ёлонууд, — гэжэ гэрэй эзэн гэмэрһээр хэбтэридээ оробо ха.

«Үгы, юрэдөө, хулгай орохо гэжэ байгша хамнай. Ошожо хараха байна» гээд һанахатайгаа сасуу тэрэ газаашаа гүйн гараба.

Һара сагаан. Гахайн хорёо соо нэгэ хара юумэнэй бүмбэлзэхэ харагдаба. «Хулгайшан!» гэһэн бодол Бадмын толгойдо ороодхибо. «Яаха гээшэб? Гахайн түлөө хүнэй урдаһаа яажа буудажа болохоб. Теэд буудаха гэхэдэ, буушье байхагүй». Нигэжэ һанамсаараа тэрэ гартаа ороһон юумээрээ гахайнгаа байра тээшэ шэдэжэ оробо.

Уур сухалаа бусалһан «генерал Топтыгин» шанга гэгшээр хэрхиржэрхибэ. Һүрдэжэ айһан Бадма хүршэ айлайгаа ухаа мэдээгүй гүйжэ ошобо.

— К-кирилл, б-бабгай, — гэхэһээ ондоо юумэ тэрэ хэлэжэ шадабагүй. Нэгэ бага солоохой ороходоо:

— Баабгай гахайдамни добтолоо, буугaa бушуу абаад ошыш, — гэжэ тэрэ дуугарба.

Кирилл Ошоров хүршэнь хоёр амата буугаа томо туулган һомоор (жигаан) һомолоод, Менжуровтанай газаа түргэн гүйжэ ерэбэ. Уряалгүй «айлшан» хэмһээ хэтэрхэдээ хоёр гахайень «үүсэлжэрхёод», дээрэнь һанһайлаад, эдижэ һууба.

Хэдэн һомоор дээрэ дээрэһээнь буудажа, нэтэрһэн «генерал Топтыгинине» байрадань унагааба.

Л. ТАПХАЕВ.

ХУЛГАЙШАН БАЛШЫСА БАРИГДАА

Жолоошон Александр Березин сентябриин 25-най үдэр Худанай совхоздо орооһо шэрэхэеэ ерэһэн байгаа. Ажалай үдэрэй дүүрэхэдэ, тэрэ урагшаа — Хэжэнгэ тосхон тээшэ гүйлгэбэ хаш.

Энэ үедэ Хэжэнгын аймагай милициин таһагай хүдэлмэрилэгшэд замда ябаһан аад, шууяса даража ябаһан машиные байлгаба. Гүрэнэй амбаарта орохо ёһотой 160 килограмм орооһо хулгайлаад ябаһан Александр Березинэй хэрэг арадай сүүдтэ үгтөөд байна.

Г. МОНКЕТОВ.

Хэжэнгэ.

ПРАВДА БУРЯТИ…

Нэгэдэхи хуудаһанда: … жалтатайгаар һураха ба һу… саха» — түрүү бэшэг. СС… эй Верховно Соведэй Пре… диумэй Указ. СССР-эй Вер… но Соведэй Президиумэй … лөөн тухай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: СС… эй Верховно Соведэй. Пре… диумэй зүблөөн дээрэһээ ма… риалнууд. «Партийна һура… лай шэнэ жэлэй эхин» — … борко.

Гурбадахи хуудаһанда: … шанарай һайндэртэ зорюула… һан материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: … лын саанаһаа. Орон дотор… элдэб һонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА»

13.05 — һүүлэй һонин. 13.10 — һурагшадта — «Будильник». Багшанарай үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.40 — «Хүгжэмэй киоск», 14.10 — «Мүнөөдэр багшанарай үдэр». 14.40 — багшанарай захилаар концерт. 15.25 — «Кино аяншалагшадай клуб». 16.25 — хоккейгээр уласхоорондын уулзалга. ЧССР — Канада. (3-дахи период).

УЛААН-ҮДЭ

17.10 — 17.20 — хүгжэмтэ забһарлалга.

«ОРБИТА»

17.20 — «Доживём до понедельника» — уран һайханай фильм. 19.00 — «Время» — информационно мэдээсэл. 19.30 — «Сагаан һүнинүүд» — фильм-балет. 20.00 — «США-дахи һунгалтын урда тээхи кампани». 1-дэхи дамжуулга. Авторынь В. Зорин.

УЛААН-ҮДЭ

20.30 — Багшанарай үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга.

«ОРБИТА»

22.05 — һүүлэй һонин. 22.15 — «Нежность» — уран һайханай фильм. 23.10 — телевизионно хүгжэмтэ фильм. 23.30 — футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Киев).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

17.25 — «Педагогическая поэма» — уран һайханай фильм. 19.05 — концерт.

ПОНЕДЕЛЬНИК.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

УЛААН-ҮДЭ

18.00 — телеочерк. «Тайга хөөрэнэ». 18.30 — «Долоон хоногой һонин» (буряад хэлэн дээрэ). 19.00 — «Спортын һонин». 19.10 — үхибүүдтэ мультфильмнүүд. 19.40 — «Техническэ информаци». 20.05 — «Дэлхэйн долоон хоног». 20.35 — концерт. 20.55 — уран һайханай фильм. «Сильные духом» (1-дэхи сери). 22.20 — циркын зүжэгүүд.

«ОРБИТА»

23.05 — «Сибириин нөөсэ хүсэн» (1-дэхи дамжуулга). 23.30 — «Очей очарование» — хүгжэмтэ уран зохёолой дамжуулга. 24.00 — «Время» — информационно мэдээсэл. 00.30 — хоккейгээр СССР-эй чемпионат. ЦСКА — «Крылья Советов».

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефону…

г. Улан-Удэ, ул. Ленина …
Телефоны: редактора — 54… приёмная — 54-93. зам. ре… тора — 68-08 зам. реда… ра — 62-62. ответ. секрет… — 50 52. зам. ответ. секре… — 66-76, отделы: парти… жизни — 60-91, сельского … зяйства — 64-36. 63-86, про… ганды и агитации — 56… промышленности и строи… ства — 61-35. советского стр… тельства и быта — 69-58, … туры и школ — 60-21. писем… рабселькоров — 67-81, инфор… мации — 34-05. обществе… приёмная — 56-62. машин… бюро — 57-63, фотолабор… рия — 33-61.

Буряадай зонын «Спорт… то» управлени спортлото… карточканууд Улаан-Удэ … родто октябриин 20-һоо … печатнин киоскнуудта, стад… вокзал дээгүүр магазинууд… худалдагдажа эхилхэнь … мэдээсэнэ.